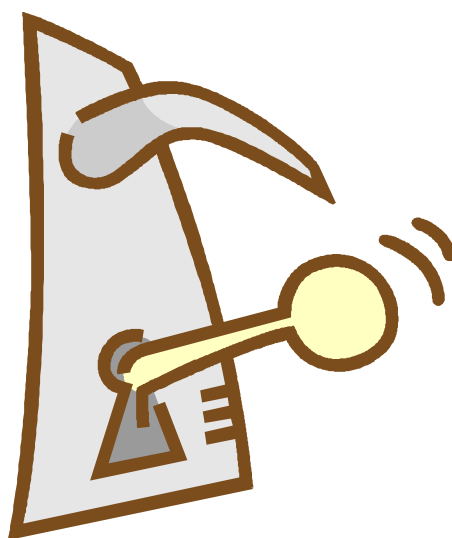

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

Storbyperspektiv på administrasjon og innretning av statlig og kommunal bostøtte

Rapport fra arbeidsgruppe, oktober 2005

Bolig- og bygningsavdelingen

Forord og leserveiledning

Bakgrunn

Stortinget behandlet 6.6.2004 St.meld. 23 (2003-2004) Om boligpolitikken. Gjennom behandlingen av meldingen fikk regjeringen tilslutning til ytterligere å styrke bostøtten som det største og mest målrettede virkemidlet for å sikre boliger til vanskeligstilte. I meldingen ble det også varslet iverksatt tiltak med sikte på å samordne den statlige og de kommunale bostøtteordningene bedre.

Kommunal- og regionaldepartementet inviterte i oktober 2004 representanter for de 4 største byene til å delta i en arbeidsgruppe for å få fram kommunale vurderinger av bostøttens innretning og deres administrative samhandling med Husbanken.

Representanter fra Sosial- og helsedirektoratet og Husbanken ble invitert inn i arbeidsgruppen. Anbefalingene fra arbeidsgruppen vil inngå som grunnlag for departementets budsjettarbeid og for Husbankens arbeid overfor kommunene.

Prosjektmandat:

Arbeidsgruppen har hatt følgende hovedmål for arbeidet:

1. Redusere unødige samhandlingskostnader ved administrasjon av statlig bostøtte, mellom stat, kommune og bruker
2. Vurdere utformingen av bostøtteregelverket opp mot de boligpolitiske målsettingene.

Til hovedmålene ble det i mandatet knyttet konkrete delmål. Til hovedmålet om å redusere samhandlingskostnader ble det vektlagt å sette fokus på tiltak som kan gi gevinst i form av økt brukertilfredshet og reduserte kostnader for henholdsvis kommunene og Husbanken. Til hovedmålet om å bostøttens innretning ble det vektlagt å vurdere hvordan bostøtten kan innrettes enda bedre for å støtte opp under boligpolitiske strategier i en samlet velferdspolitik.

Arbeidsgruppen har hatt følgende sammensetning:

Seksjonsleder Anne Karine Dogger, Trondheim kommune, Boligenheten.

Seksjonsleder Geir Langeland, Bergen kommunene, Boligetaten.

Avdelingsleder Lise Olsen Waaga, Stavanger kommune, Stavanger eiendom.

Spesialrådgiver Tilde Knudtson, Oslo kommune, Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester.

Spesialrådgiver Harald Nævdal, Oslo kommune, Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester.

Avdelingsdirektør Øystein Olsen, Sosial- og helsedirektoratet.

Seniorrådgiver Nina Tømmervåg, Husbanken.

Seniorrådgiver Per Åhrén, Husbanken.

Seniorrådgiver Kjell Østby, Kommunal- og regionaldepartementet, Inkluderings- og mangfoldsavdelingen.

Rådgiver Stine M. Rønning, rådgiver, Kommunal- og regionaldepartementet, Bolig- og bygningsavdelingen.

Seniorrådgiver Trygve Mollan, Kommunal- og regionaldepartementet, Bolig- og bygningsavdelingen.

Organisering av arbeidet:

Arbeidsgruppen har hatt 6 heldagsmøter i Oslo i perioden desember 2004 til juni 2005. I forkant av det ene møtet ble det holdt et møte mellom representantene for de fire byene og Husbanken for å gjennomgå en del praktisk-administrative rutiner. I arbeidet er det i stor grad lagt vekt på å gi vurderinger bygd på deltakernes høye kompetanse om bostøtte, boligetableringsproblematikk og bruk av ulike offentlige virkemidler. Kommunerepresentantene har supplert foreliggende statistikk og dokumentasjon med noe innhenting av statistikk om kommunale bostøtteordninger. Arbeidsgruppen har vært ledet av Trygve Mollan, som også har sammenfattet rapporten. Arbeidsgruppens representanter har, i tillegg til aktiv møtedeltakelse, alle bidratt med skriftlige vurderinger og tekstbidrag til rapporten.

Om lesing av rapporten:

Rapporten er delt i tre hoveddeler, innledet med et sammendrag.

Første del gir en introduksjon til kommunal og statlig bostøtte. I denne delen gis en kortfattet orientering om innretning og omfang av den statlige og de kommunale bostøtteordningene. De kommunale bostøtteordningene i Bergen, Oslo, Stavanger og Trondheim presenteres særskilt.

Andre del tar opp problemstillinger knyttet til administrasjon av bostøtteordningene. I dette inngår temaer som informasjon, IKT-løsninger og Husbankens tilretteleggerfunksjon overfor kommunene.

Tredje del tar opp hvordan bostøtten kan innrettes enda bedre for å støtte opp om sentrale strategier i en samlet velferdspolitik.

Innen hver del gis det vurderinger med konkrete forslag til oppfølging under de enkelte temaer som behandles. Lesere med bakgrunnskunnskaper om bostøtte vil kunne gå rett til del II eller III.

Innhold:

Forord og leserveiledning.....	2
Sammendrag.....	5
HOVEDDEL I: INTRODUKSJON TIL STATLIG OG KOMMUNAL BOSTØTTE	9
1.1 Den statlige bostøtteordningen.....	9
1.2 Kommunale bostøtteordninger.....	11
HOVEDDEL II: KOMMUNAL OG STATLIG SAMHANDLING VED ADMINISTRASJON AV BOSTØTTE	15
2.1 Hovedtrekk i Husbankens administrative rutiner for samhandling med kommunene.....	15
2.2 Dialog, kompetansebygging, samarbeid med en regionalisert Husbank.	16
2.3 Informasjon om bostøtte	18
2.4 Tilgang til bostøtteregisteret for kommunale saksbehandlere	19
2.5 Tilgang til statlige registre for saksbehandlere av bostøtte.....	20
2.6 Forholdet mellom saksbehandling av bostøtte og forslaget om innføring av Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)	20
2.7 Behov ved utvikling av nye IKT-løsninger	21
HOVEDDEL III: HVORDAN BOSTØTTE STØTTER OPP OM BOLIGPOLITISKE MÅL OG STRATEGIER	24
3.1 Om konsekvenser av systemet for søknadsbehandling av bostøtte.....	25
3.2 Bostøtten og eierlinjen i boligpolitikken	26
3.3 Hvordan bostøtten kan bidra til rask og god bosetting av flyktninger	28
3.3 Bostøtte, bostedsløshet og utkastelser	31
3.3 Botilbud i gråsoner mellom bolig og institusjon.....	33
3.4 Forholdet mellom bostøtte og sosialhjelp.....	35
3.5 Bostøtte og arbeidsdeltakelse.....	37
3.6 Bostøttens rolle i velferdsordningene.....	39
Effekter av arbeidsgruppens forslag	40
Vedlegg	
<u>Vedlegg 1:</u> Nøkkeltall for statlig bostøtte	
<u>Vedlegg 2:</u> Boligkrav i statlig bostøtte	
<u>Vedlegg 3:</u> Bostøtte – hovedtrekk ved saksgangen	
<u>Vedlegg 4:</u> Faser i moderniseringen av bostøttesystemet	
<u>Vedlegg 5:</u> Hvem som kan få statlig bostøtte	
<u>Vedlegg 6:</u> Beregningsmodell for bostøtte	
<u>Vedlegg 7:</u> Grunnlag for samkjøring av data vedrørende statlig bostøtte, kommunal bostøtte og sosialhjelp.	
<u>Vedlegg 8:</u> Oppsummering av anbefalinger i rapporten	

Sammendrag

Rapporten er utarbeidet for å gi innspill til videreutvikling av bostøtte som et sentralt boligpolitisk virkemiddel innenfor en helhetlig velferdspolitik. Den gir anbefalinger om administrasjon og informasjon om statlig bostøtte, og om hvordan bostøttens regelverk kan endres. De fire store byene representert i arbeidsgruppen har betydelige lokale bostøtteordninger. Forholdet mellom statlig bostøtte og kommunale bostøtteordninger har ligget som et sentralt perspektiv i arbeidet.

Rapportens første del gir en kortfattet beskrivelse av hvordan den statlig bostøtten og de fire byenes lokale bostøtteordninger er innrettet. På landsbasis var ca 108 000 husstander mottakere av bostøtte i 2004. Ca 24 000 av disse var bosatt i Bergen, Stavanger, Oslo og Trondheim. I disse fire byene mottar også over 14 000 husstander kommunal bostøtte, dels i kombinasjon med statlig bostøtte. Storbyenes bostøtteordninger supplerer statlig bostøtte, men har også andre målgrupper, krav og behovsprøvnings. Bergen er eneste kommune der den kommunale bostøtteordninger retter seg mot alle beboere i kommunale boliger.

Rapportens andre hoveddel omhandler den administrative samhandlingen mellom kommunene og Husbanken. Arbeidsgruppen har på bakgrunn av vurderinger av rutiner og regelverk fremmet anbefalinger om tiltak som kan:

- Gi brukere og kommunale saksbehandlere bedre forståelse av saksgang og regelverk
- Redusere den samlede offentlige ressursbruken i saksbehandlingen og øvrig arbeid med bostøtte.
- Bedre måloppnåelsen for bostøtte.

Det har stått sentralt i arbeidet å gi bidrag til å videreutvikle Husbankens regionkontor som kompetansesentre for kommunene. Rapporten fremmer på denne bakgrunn en rekke konkrete forslag til hvordan den løpende dialog og erfaringsutveksling mellom Husbankens regionkontor og kommunene kan systematiseres og videreutvikles. Husbanken anbefales å utvikle et tettere samarbeid med storbykommunene, herunder bidra til å opprette et eget nasjonalt storbyforum om bostøttespørsmål. Storbykommunene og Husbankens regionkontor bør også avklare hvilken rolle storbyene kan spille i opplæring av, og bistand til, saksbehandlere av bostøtte i mindre kommuner.

Storbyene og Husbanken står overfor betydelige felles utfordringer med å gi enklere og mer målrettet informasjon om bostøtte til mottakerne, potensielle søkere og brukerorganisasjoner. Arbeidsgruppen anbefaler at det iverksettes tiltak med sikte på å forenkle språkbruk i standardbrev, møte publikum med felles søknadsskjemaer for statlig og kommunal bostøtte, og å utarbeide mer målgruppeorientert informasjonsmateriell. Storbyene bør i samarbeid med Husbanken foreta en arbeidsdeling for å utnytte kompetansen til gjensidig nytte.

I det løpende arbeidet med saksbehandling av bostøtte og sosialstøtte i kommunene er det ulike rutiner og hindre knyttet til å hente opplysninger fra kommunale og statlige registre. Husbanken bør i framtida ta på seg rollen som ”døråpner” for kommunene i spørsmål om tilgang til data fra relevante statlige registre.

Husbankens er midt inne i en omfattende modernisering av systemet for saksbehandling av bostøtte. Endringene forventes å gi store administrative forbedringer som kommunene og mottakerne av bostøtte vil ha glede av. Arbeidsgruppen oppfordrer Husbanken til å tenke langsiktig om de IKT-løsninger som utvikles, for på sikt å kunne samkjøre saksbehandlingen av ulike boligvirkemidler best mulig. Kortsiktig bør det gjennomføres en kartlegging for å vurdere behovet for å utvikle et saksbehandlingsverktøy for kommunale bostøtteordninger tilknyttet Husbanken nye saksbehandlingssystem.

Rapportens siste del omhandler hvordan bostøtten bedre kan støtte opp om boligpolitiske mål og strategier innen en helhetlig velferdspolitik. Det fremmes konkrete forslag til endringer av regelverket for å støtte opp under målene. Arbeidsgruppen gir anbefalinger om prioriteringer, men har valgt å ikke kostnadsberegne de ulike forslagene.

Arbeidsgruppen anbefaler at en framskyvning av beregningstidspunktet for bostøtte og tilknyttede rutiner til faktisk bosettingsdato, bør prioriteres høyt. Med dagens regelverk og rutiner kan en bostøttesøker i verste fall måtte vente inntil 8 måneder før bostøtte utbetales, og det gis ikke dekning for hele perioden. En slik endring vil vesentlig lette situasjonen for bostøtteberettigede huster som etablerer seg, og støtter opp under flere sentrale strategier i boligpolitikken.

Arbeidsgruppen anbefaler at forhøyede inntektsgrenser i bostøtten bør prioriteres framfor ytterligere å forhøye boutgiftstaket, noe som bare gir små utslag i inntektsgrensene. Nærmere vurderinger av boutgiftstaket bør avvete til det foreligger resultater fra en nyutviklet indeks over boligleiepriser, jf arbeidet med ny husleiestatistikk fra Statistisk sentralbyrå.

Barnefamilier bør prioriteres i bostøtten gjennom en forhøyet inntektsgrense. Storbyenes erfaringer med en forhøyet inntektsgrense for barnefamilier i 2003 viste at dette var en endring som førte til at mange familier ble uavhengige av sosialstøtte. Forhøyede inntektsgrenser vurderes også som et vesentlig bidrag til å muliggjøre boligkjøp ved hjelp av kombinasjonen startlån, boligtilskudd og bostøtte.

Bostøtten er et viktig virkemiddel for å støtte opp under eierlinjen i boligpolitikken. Fjerning av resterende finansieringskrav for boliger i bostøtteordningen vil støtte opp under denne linjen. De viktigste endringene som kan foretas for ytterligere å stimulere eierlinjen er endringer av beregningstidspunktet for bostøtte og heving av inntektsgrensene.

Ulik dekningsgrad for beboere i private og kommunale boliger ble innført i 2004. Arbeidsgruppen vurderer det slik at endringen kan motvirke ønsket mobilitet ut av kommunale boliger. Endringen bør evalueres, fortrinnsvis i sammenheng med en mer helhetlig vurdering av omlegging av boligsubsidemodellen.

En mer smidig boligetablering av flyktninger på introduksjonsprogram vil stimuleres gjennom framskynding av beregningstidspunktet for bostøtten. Storbyene framhever at de også har en kontinuerlig tilflytting av flyktninger fra andre kommuner som ikke er bostøtteberettiget,

I tilknytning til Bondevik II-regjeringens strategi for å bekjempe bostedsløshet har arbeidsgruppen vurdert problemstillingen om å yte bostøtte ved korte leieforhold av inntil 6 måneders varighet. Korte leiekontrakter benyttes i særskilte tilrettelagte boligtilbud for bostedsløse i påvente av mer permanente boligløsninger. Arbeidsgruppen anbefaler at bostøtte bør kunne søkes for alle leieforhold, og anbefaler at Husbanken undersøker mulighetene for å utvikle systemer til å håndtere dette. Byene har en rekke ulike bo- og behandlingstiltak, som kan karakteriseres å befinne seg i skjæringspunktet mellom bolig- og institusjon. Det er behov for en avklaring av tiltakenes lovforankring og beboernes rett til å søke bostøtte.

Det er ikke foretatt omfattende analyser av forholdet mellom sosialhjelp og *både* statlig og kommunale bostøtteordninger i storbyene. Storbyene har behov for bedre statistisk grunnlag om hvilke andre offentlige ytelser dagens mottakere av kommunale og statlige bostøtteordninger mottar. Slikt statistikkgrunnlag betinger samkjøring av ulike kommunale og statlige registre. Bergen kommune har underveis i gruppas arbeid avdekket og løst en rekke problemer knyttet til framskaffelse av slike data. Storbyene og Husbanken bør i felleskap videreutvikle analyser som bygger på dette arbeidet. Sammenhenger som avdekkes bør også legges til grunn ved vurderinger av den videre utviklingen av regelverket for den statlige bostøtten.

Bostøtteregelverket åpner i praksis for en betydelig grad av skjønn ved vurdering av bostøttesøknader fra personer som ikke har annen inntekt enn sosialhjelp. Etter dagens regelverk gis det bare bostøtte dersom varigheten av sosialhjelpen vurderes til å overstige ett år og supplerende inntekt ikke anses sannsynlig. For å minimalisere bruken av skjønn, og samtidig legge opp til økt botrygghet, foreslås det å redusere forventet varighet av sosialhjelp til 6 måneder. Arbeidsgruppen ser det også i tråd med arbeidslinjen å være åpne for fortsatt å gi bostøtte dersom mottaker kommer delvis i arbeid.

Bostøtten skal, som øvrige statlige ytelser, innrettes slik at den motiverer potensielt arbeidsføre til å arbeide framfor å være støttemottakere. Hovedtyngden av mottakerne av statlig bostøtte er varige trygdede og pensjonister som ikke berøres av problemstillingen. Arbeidsgruppen er heller ikke kjent med analyser som viser at dagens bostøtte for andre grupper skulle ha konsekvenser for arbeidslinjen. Arbeidsgruppen påpeker i denne sammenheng at alle midlertidige ytelser som gis til kvalifisering for arbeid bør utløse rett til å søke bostøtte. Bostøtteregelverket bør legges til rette for overgang fra langtidsytelser til tiltak for å komme i arbeid. Alle deltakere i attføringsbaserte arbeidsmarkedstiltak bør derfor kvalifisere til bostøtte.

Arbeidsgruppen mener betydningen av botrygghet bør vektlegges sterkere i framtidige vurderinger av innretninger av de samlede offentlige støtteeordninger. En stabil og trygg bosituasjon utgjør en vesentlig forutsetning for aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnslivet. Boligens betydning for å komme i arbeid og opprettholde et arbeidsforhold bør analyseres nærmere for grupper av husholdinger som i dag ikke er

berettiget til bostøtte. Slike analyser bør prioritere gruppen av enslige og par uten barn.

Bostøttens behovsprøving knyttet til inntekt, boutgift og boligkvalitet gjør den til et målrettet virkemiddel for å sikre botrygghet og levekårsutjamning. Arbeidsgruppen mener dette tilsier at det bør settes i gang et arbeid for nærmere å vurdere om ”personkravene” i bostøtten skal fjernes, slik at bare inntekt og boutgift legges til grunn for beregning av statlig bostøtte. En slik utvidet innretning vil gjøre bostøtten til et virkemiddel innrettet mot alle lavinntektshusholdninger, der forholdet mellom inntekt og boutgifter avgjør støttenivået. Storbyene ønsker å bidra til et slikt arbeid.

HOVEDDEL I: INTRODUKSJON TIL STATLIG OG KOMMUNAL BOSTØTTE

1.1 Den statlige bostøtteordningen

Historisk utvikling

Bostøtteordningen i sin nåværende form ble iverksatt i 1973. Målsetningen for bostøtteordningen var at alle skulle kunne skaffe seg og bli boende i en god bolig. Det har gjennom årene vært gjort vesentlige endringer i ordningen, blant annet når det gjelder hvilke boliger som faller inn under ordningen.

Målgruppen var eldre over 65 år og alderspensjonister, barnefamilier, store grupper mottagere av trygdeytelser (blant annet uføretrygd, attføringsytelser og grunn/hjelpestønad) og sosialhjelpsmottagere uten annen inntekt.

Ordningen omfattet ikke alle boliger. Det ble stilt krav om at det måtte være en selvstendig bolig, dvs. en bolig utenfor institusjon av en viss størrelse og standard. Blant annet måtte boligen være over 40 kvm, og ha kjøkken, bad og minst ett separat soverom.

Boliger måtte ha påhvilende lån fra Husbanken, boliglån fra Landbruksbanken eller utbedringslån gitt av kommunen med midler lånt fra Husbanken. Dette for å sikre at boligen det ble gitt støtte til var av god kvalitet. Privatfinansierte boliger med førstegangsinnflytting de siste ti årene var også berettiget til bostøtte.

I 1997 ble Sosialdepartementets botilskuddsordning for pensjonister sammenslått med Kommunal- og regionaldepartements ordning.

Formålet med dagens bostøtte

Bostøtten skal bidra til at alders-, uføre- og etterlattepensjonister, barnefamilier samt andre husstander med svak økonomi skal kunne anskaffe seg eller bli boende i en hensiktsmessig og nøktern eie- eller leiebolig. Videre skal bostøtten bidra til å utjevne forskjeller i levekår for pensjonistgrupper som følge av forskjeller i boutgiftene.

Dagens regelverk

For å kunne motta bostøtte stilles det krav til både *boligen* og *husstanden*. Enkelte husstander er unntatt fra boligkravene, se vedlegg 2. Forholdet mellom husstandens samlede inntekter og boutgifter avgjør om det blir innvilget bostøtte og eventuelt hvor mye bostøtte som blir tildelt. For å kunne motta bostøtte må minst en i husstanden enten være under 18 år, over 65 år eller ha mottatt trygd eller pensjon gjennom folketrygden. I tillegg vil husstander som mottar enkelte trygder, nærmere spesifisert i regelverket, samt sosialhjelp av lengre varighet ha rett til bostøtte. Fra 1. september 2004 kunne også mottakere av introduksjonsstønad for nyankomne innvandrere søke om bostøtte.

Det blir godkjent boutgifter opp til et øvre nivå (boutgiftstaket). Bostøtten utgjør 70 pst. av forskjellen mellom godkjente boutgifter og det som blir regnet som rimelig boutgift for husstanden. Dekningsprosenten i kommunalt disponerte utleieboliger ble hevet fra 70 til 80 pst fra og med 2005. Dette vil medvirke til at nettohusleien i kommunale utleieboliger blir lavere.

Regelverket er innrettet slik at husstandene med de laveste inntektene og høyeste boutgiftene får mest i bostøtte. Forholdet mellom de samlede inntektene og boutgiftene avgjør om det blir gitt bostøtte og evt. hvor mye som blir tildelt. Rimelig boutgift (egenandel) er det beløpet husstanden selv antas å kunne betale. Når inntekten er så høy at rimelig boutgift overstiger boutgiftstaket, gis det ikke bostøtte.

De som faller utenfor bostøtteordningen er i hovedsak grupper av unge, enslige og par uten barn som ikke er uføretrygdet eller langtidsmottaker av sosialstøtte. Totalt er ca 65 % av alle hushold og 76 % av alle personer som kommer inn under bostøttens regler for inntekt og boutgifter, i utgangspunktet omfattet av ordningen (NOVA 2003).

Søknad, vedtak og utbetaling

Bostøtteåret er delt inn i tre terminer (1. termin januar-april, 2. termin mai-august, 3. termin september-desember). Det kan søkes om bostøtte tre ganger i året. Det er et absolutt krav at søker er bosatt i boligen pr situasjonsdato (første dag i terminen). Endringer i boligforhold, husstandssammensetning eller lignende som skjer etter denne dato, har ingen betydning for beregning av bostøtten i den aktuelle terminen. Vedtak om bostøtte fattes ved utløpet av den enkelte termin og utbetales med like store beløp i de fire påfølgende månedene.

Omfang

I 2004 ble det utbetalt 2 036 mill. kr i ordinær bostøtte. Gjennomsnittlig husstandsinnkomst for mottakerne på årsbasis var på 101 500 kr før skatt. I 2004 mottok 108 535 husstander bostøtte i 2.termin. 43 prosent. av disse var pensjonister, 33 prosent uføre, 15 prosent enslige forsørgere, 5 prosent barnefamilier og 4 pst. fikk bostøtte på grunnlag av ulike stønader. 65 pst. bodde i leid bolig, fordelt på 37 pst. i kommunal bolig og 27 pst. i privat leiebolig. I gruppen barnefamilier leide 77 pst. boligen. 54 pst. leide privat utleiebolig. I gruppen barnefamilier inngår også sosialhjelpsmottakere på langvarig stønad. De fleste som mottar bostøtte har en annen offentlig ytelse som hovedinntektskilde.

Tabell 1: Mottakere av statlig og kommunal bostøtte. Antall 2004.

	BERGEN	OSLO	TRONDHEIM	STAVANGER
Statlig bostøtte	6203	11582	4304	2041
Kommunal bostøtte	3252	9300	575	1191

Kilde: Husbanken og byene.

Tabell 2: Statlig og kommunal bostøtte og sosialhjelp til boligformål. Utbetalte beløp 2004. Mill. kroner.

	BERGEN	OSLO	TRONDHEIM	STAVANGER
Statlig bostøtte	125	284	85	41
Kommunal bostøtte	47	166	10	20
Sosialhjelp til boligformål	-	551	81	52

Kilde: Husbankene og byene.

1.2 Kommunale bostøtteordninger

I følge en undersøkelse fra 2001 var det dette år 24 kommuner som hadde kommunal bostøtte. Målgruppe og utmåling varierer fra kommune til kommune, men de fleste har en ordning som er rettet mot alders-, uføre- og etterlattepensjonister. Nyere KOSTRA-data viser at over 30 kommuner nå har egne bostøtteordninger. Dette er hovedsakelig store og mellomstore kommuner.

De fleste av kommunene som i dag har kommunal bostøtte innførte ordningen i perioden 1995-2000. I undersøkelsen ble kommunal bostøtte definert som en behovsprøvd ordning som gir direkte kontinuerlig støtte til husstander for å senke bostøttebeløpene. Behovsprøvd, subsidiert husleie er også definert som kommunal bostøtte.

Presentasjon av de kommunale bostøtteordningene i de fire største byene

Utbetalingene av kommunal bostøtte i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim utgjorde i 2001 om lag 98 prosent av de 24 kommunenes totale utbetalinger til bostøtte, og disse storbykommunene hadde 94 prosent av det totale antallet mottakere av kommunal bostøtte.

Trondheim kommune

Ordningen omfatter alders- uføre- og etterlattepensjonister og ble innført i 1968. Det var et krav at mottakerne bodde i definerte, kommunale boliger (trygdeboliger). I 2004 ble ordningen utvidet til å gjelde samme pensjonistgrupper uavhengig av type kommunal bolig.

Det stilles ingen arealkrav eller øvrige boligkrav. Utgifter til strøm/brensel inngår ikke i ordningen, kun husleieutgifter. Kommunal bostøtte er differansen mellom kostnadsdekkende husleie og personens egen betaling pluss eventuell bostøtte fra Husbanken. Det forutsetter at statlig bostøtte utnyttes først. Personens egen betaling er en egen betalingsssats vedtatt av bystyret. Som hovedregel legges siste maskinelt tilgjengelige ligningsinntekt til grunn for beregningen, men dagens inntekt kan benyttes ved vesentlig inntektsnedgang i forhold til ligningsåret. I 2004 var det 575 personer som mottok kommunal bostøtte. Total utgift til ordningen var 10,2 mill kr.

Kommunen subsidierer også husleie og strøm i ungdomsboliger innenfor Ungbo-tiltaket. Dette er i all hovedsak bokollektiv for unge mellom 17-23 år. Verken boligene eller persongruppen tilfredsstiller Husbankens nåværende krav til husstand og bolig. Kommunen har derfor funnet grunn til å subsidiere boligene.

Husbankens bostøtte legger beslag på 4 årsverk ved Boligenheten. Kommunal bostøtte utgjør ca 1,5 årsverk ved samme enhet, og er til dels integrert i annen saksbehandling (søknadsbehandling, statlig bostøtte, boligtildelingsfunksjon). Helse- og velferdsenhetene har 40-50 årsverk tilknyttet økonomisk sosialhjelp, herav 2 årsverk på bostøtte. Kommunens finans- og regnskapstjeneste vurderer tidsforbruket knyttet til Husbankens bostøtte til 15 dagsverk per år.

Stavanger kommune

Kommunens bostøtteordning er innrettet mot alders- uføre-, og etterlattepensjonister, aleneforsørgere som mottar overgangsstønad og mottakere av attførings- og rehabiliteringspenger. Både eiere og leieboere kan søke. Det stilles ikke arealkrav, men det kreves at boligen er en selvstendig boenhet. Regelverket er i noen grad ulikt for kommunale og private beboere.

Kommunale beboere har unntak fra inntektskravet. Alle typer inntekt er godkjent for disse beboerne, med unntak av sosialhjelp. Kommunal bostøtte og statlig bostøtte kan til sammen ikke utgjøre mer enn 4000 kr pr mnd, men det gis unntak fra maksimalgrensen for beboere i omsorgsboliger.

Bergen kommune

Kommunens bostøtteordning er innrettet mot alle beboere i kommunalt disponerte boliger. Det er ingen inntektsgrenser ved beregning av kommunal bostøtte, og heller ikke noe tak på hvor mye kommunal bostøtte som kan innvilges. Eksempelvis vil en søker som lever av livsopphold fra sosialkontoret få hele husleia dekket via kommunal bostøtte.

Bostøtten beregnes ved differansen mellom en egenandel og husleien (gjengs leie). Grunnlaget for egenandelen beregnes i forhold til hvor høy bruttoinntekten og formuen er. Husstanden skal minimum ha igjen minstesats til livsopphold i henhold til veiledende normer for sosialhjelp for Bergen kommune. Det er kun husleien eksklusiv strøm og varme, som legges til grunn som boligutgift.

Oslo kommune

Kommunen har fem bostøtteordninger, innrettet mot ulike grupper og boliger.

Den mest omfattende ordningen er *kommunal bostøtte for leietakere i kommunale boliger*, tidligere forvaltet av Boligbedriften KF, senere overført til Boligbygg Oslo KF. Ordningen omfatter ca. 2/3 av de kommunalt disponerte boligene. Bostøtten beregnes på bakgrunn av husstandens boutgifter, samlede inntekt og antall personer i husstanden. Søker får utbetalt 90% av differansen mellom godkjente boutgifter og rimelig boutgift. Det er ingen begrensninger på hvor høye boutgifter det kan beregnes støtte av, og det stilles ikke arealkrav eller andre krav til boligen.

Kommunalt boligtilskudd er innrettet mot søkere med alders-, uføre og etterlattepensjon. Ordningen omfatter alle selvstendige boligforhold, både eide og leide, med unntak av kommunens egne trygdeleiligheter. Boligtilskuddets størrelse er begrenset oppad til kr. 1000 pr. måned og beregnes på bakgrunn av boutgift og inntekt.

Oslo kommune har to behovsprøvde *saneringsstøtter* for husstander berørt av byfornyelse. Ordningene omfatter få husstander.

Byrådet i Oslo har gjennomgått de kommunale bostøtteordningene med tanke på en forenkling av ordningene. Det vil bli foreslått et nytt regelverk for bostøtte i kommunen.

Innretning av de fire byenes bostøtteordninger versus statlig bostøtte

Alle de fire kommunene har bostøtteordninger som gir høyere bostøtteutmåling til en del beboergrupper i kommunalt disponerte boliger enn statlig bostøtte gir. Bergen er den eneste kommunen som gir alle beboere i kommunale boliger rett til å søke bostøtte. Oslos tilsvarende ordning omfatter ikke alle boliger kommunen disponerer. I

Ingen av disse to byene har lagt boutgiftstak i disse ordningene, slik dette er gjort i statlig bostøtte.

Begge byene har innført prinsipper om å legge gjengs leie til grunn for beregning av husleien i kommunale boliger, selv om Oslo kommune også har en del boliger med andre prinsipper for husleiefastsettelse.

Stavanger og Oslo kommune har bostøtteordninger som supplerer den statlige bostøtten for trygdede og pensjonister i privateide og leide boliger.

Om årsverkforbruket

Dagens bostøttesystem er basert på at kommunale administrasjonskostnader knyttet til statlig bostøtte utgjør kommunenes egenandel i ordningen. Arbeidsgruppen gjør ingen vurderinger av samlet offentlig ressursbruk ved bostøtteordningene, men mener det kan ha allmenn interesse å synliggjøre kommunenes ressursbruk. Byene representert i arbeidsgruppen har derfor foretatt skjønsmessige beregninger av årsverkforbruket ved administrasjon av bostøtte, gjengitt i tabell 3. Det presiseres at dette er *anslag*..

Det ligger ingen presis, metodisk sammenliknbar undersøkelse til grunn for tallene som oppgis. Omfanget er sannsynligvis undervurdert og ulikt vurdert i kommunene, da det er vanskelig å beregne årsverkforbruk knyttet til blant annet regnskap, informasjon og førstelinjens publikumshenvendelser.

Tabell 3: Beregnet årsverkforbruk ved saksbehandling av kommunal og statlig bostøtte i storbyene.

	BERGEN	OSLO	TRONDHEIM	STAVANGER
Statlig bostøtte	4	13	6	1
Kommunal bostøtte	4	9	1,5	1

HOVEDDEL II: KOMMUNAL OG STATLIG SAMHANDLING VED ADMINISTRASJON AV BOSTØTTE

Denne delen av rapporten bygger på diskusjoner i arbeidsgruppen om hvordan kommunene og Husbanken i felleskap administrerer dagens statlige bostøtteordning. Rutinene og de praktiske løsningene i dette arbeidet er tett koplet opp mot kommunenes administrasjon av egne bostøtteordninger.

Representantene for de fire byene og Husbanken har også i et eget heldagsmøte diskutert administrative problemer og løsninger. For en del problemstillinger som kom opp i dette møtet, er det avtalt egen oppfølging mellom Husbanken og kommune. Disse omtales ikke i rapporten.

Arbeidsgruppen har i sine anbefalinger til forbedringer av samarbeidet lagt vekt på å fremme anbefalte oppfølgingstiltak som:

- Gir bedre forståelse av saksgang og regelverk for brukere og kommunale saksbehandlere.
- Kan redusere den samlede ressursbruken i saksbehandlingen.
- Kan bedre måloppnåelsen for bostøtten.

2.1 Hovedtrekk i Husbankens administrative rutiner for samhandling med kommunene.

Den statlige bostøtten administreres av Husbanken og kommunene, i tett samarbeid. Det er kommunene som skal ha den løpende kontakten med søkerne. Husbanken har det overordnede ansvaret, og står for drift av ordningen, regelverksutvikling og saksbehandling av klager. Både Husbanken og kommunene informerer om bostøtten, mens veiledning og saksbehandling av søknader foregår i kommunene. Der registreres også søknadene i Husbankens elektroniske saksbehandlingssystem.

Bostøttesøknadene behandles elektronisk i alle ledd av behandlingen, og alle kommuner er tilknyttet Husbankens datasentral gjennom en stormaskinløsning. Husbanken beregner og utbetaler bostøtten til søker. Kommunene kan kreve bostøtten utbetalt til seg (transport) hvis kommunen har gitt dekning av boutgifter for samme tidsrom som bostøtten. Denne regelen om transport har til hensikt å hindre at stat og kommune dekker de samme boutgiftene. Transport avregnes for hver bostøttetermin, tre ganger årlig.

Husbanken tilbyr ansatte i kommunene kurs i saksbehandling av bostøtte og bruk av saksbehandlingssystemet. Kursene arrangeres av Husbankens regionkontor, som også er ansvarlig for dialog med og oppfølging av kommunene i sin region. Rapporteringer og tilbakemeldinger fra kommunene til Husbanken om spørsmål om administrasjon av bostøtten, skal gå gjennom regionkontorene.

En ”Håndbok i regelverk” om sentrale temaer i bostøtten, beregnet på saksbehandlere, revideres årlig. I tillegg ligger det tilgjengelig på Husbankens nettsider en rekke temaveiledninger som utfyller retningslinjene, beregningsmodeller tilpasset ulike målgrupper i bostøtten og skjemaer som benyttes i saksbehandlingen.

2.2 Dialog, kompetansebygging og samarbeid med en regionalisert Husbank

Problembeskrivelse:

Kommunene saksbehandler på vegne av Husbanken et bostøtteregelverk som oppfattes som komplisert både av publikum og av kommunale saksbehandlere. Dette stiller store krav til kommunene, både med hensyn til kvalitet i saksbehandlingen og til å gi enkel og korrekt informasjon til innbyggerne om muligheten til å søke bostøtte.

I mange småkommuner fyller arbeidet med bostøtte bare deler av en stilling i administrasjonen. Større kommuner har én eller flere saksbehandlere som har helt andre muligheter til å holde seg løpende oppdatert om endringer i Husbankens regelverk, drive informasjonsarbeid om ordningen med mer. Arbeidsgruppen er kjent med at flere større kommuner med god bostøttekompetanse fungerer som uformelle rådgivere for nabokommuner i enkeltsaker.

Husbanken har de siste årene vektlagt å bygge ut regionkontorene som rådgivnings- og kompetansesentra for de tilhørende kommunene. Denne rollen var tidligere sentralisert til Husbankens hovedkontor. En viktig grunn for å regionalise bostøtten var å se denne ordningen ble i sammenheng med Husbankens øvrige lån og tilskuddsordninger.

De fire byene representert i arbeidsgruppen opplever dialogen med Husbanken som god. De overgangsproblemer endringen medførte vurderes nå til i hovedsak å være tilbakelagt. Det gjenstår på tross av dette utfordringer for å sikre god og tilnærmet lik saksbehandling kommunene og regionkontorene imellom.

Økt regionalisering av Husbankens dialog med kommunene gir større avstand mellom kommunene og Husbankens øverste ledelse. Dette oppleves merkbart av storbyene, som tidligere har hatt tett administrativ dialog med Husbankens hovedkontor. Den økte avstanden stiller nye krav til formaliserte rutiner for medvirkning og dialog mellom kommunene og Husbanken.

Vurdering av mulige tiltak

Diskusjonene i arbeidsgruppen har vist at det er et kontinuerlig behov for formaliserte rutiner mellom Husbanken og kommunene for å ta opp problemstillinger tilknyttet administrasjon av ordningen. Kommunene har vært særlig klare på ønsket om å bli trukket med både i forkant av og underveis i større endringsprosesser. Dette gjelder både ved systemtekniske endringer og ved endringer i regelverket som skal kommuniseres ut til brukerne. Videre er det behov for å holde i gang en kontinuerlig

dialog for å forbedre dialogen med brukerne og deres organisasjoner. Dette omfatter også innretningen av Husbankens kurstilbud til kommunale saksbehandlere. Kommunene viser til at Husbanken tilbyr gode introduksjonskurs for nye saksbehandlere, men at tilbud om fordypende kurs også bør gis for å høyne fagkompetansen i kommunene.

Arbeidsgruppen støtter opp under Husbankens strategi med å styrke regionkontorene som kompetanseenheter for kommunene. En vellykket strategi vil nødvendigvis måtte basere seg på at Husbanken bygger deler av sitt arbeid på den kompetansen kommunene innehar. Det er kommunene som har nærheten til brukerne. De kan derfor gi både Husbanken og andre kommuner nødvendig informasjon om problemstillinger knyttet til saksbehandlingen og praktisering av regelverket. Storbyene, med betydelige egne bostøtteordninger i tillegg til mange mottakere av statlig bostøtte, anser det som sentralt å videreutvikle samarbeidet med Husbankens regionkontor for å sikre best mulig bruk og administrasjon av de samlede bostøtteressursene.

Arbeidsgruppen er kjent med at det i enkelttilfeller er inngått et begrenset samarbeid regionalt mellom kommuner om å saksbehandle bostøtte. Et mer formalisert samarbeid bør kunne inngås mellom småkommuner og en større nabokommune, ev. også mellom flere småkommuner. Slike samarbeidsmodeller bør prøves ut og evalueres med sikte på å utnytte den regionale fagkompetansen best mulig. Det vises i denne sammenheng til at det ble sendt på alminnelig høring et lovforslag før sommeren, hvor det foreslås å regulere nærmere interkommunalt samarbeid om tradisjonelle kommunale forvaltningsoppgaver, innbyggerrettede tjenester og offentlig myndighetsutøvelse.

Anbefalinger:

Arbeidsgruppen støtter Husbankens strategi med å videreutvikle Husbankens regionkontor som kompetansesentra for kommunene. Ut over de kompetansebyggende tiltak som allerede gjennomføres i regi av Husbanken, foreslår arbeidsgruppen:

- At Husbanken systematiserer kontakten med kommunene om administrative bostøttespørsmål. Det foreslås opprettet en faggruppe for hver region med representanter fra regionkontorene og tilhørende kommuner. Basert på jevnlig møter med utveksling av erfaringer og kompetanse, vil en slik gruppe også kunne nyttes både til å følge opp mindre kommuner og gi tilbakemeldinger til Husbanken sentralt.
- At storbyene oppretter et administrativt samarbeidsforum for diskusjon av felles problemstillinger knyttet til statlig og kommunal bostøtte. Husbanken bør være representert på slike møter. Forumet kan også benyttes for den videre oppfølging av tiltak som foreslås i denne rapporten.
- At Husbanken tilrettelegger for systematisert tilbakemelding fra kommunene om virkninger av regelverksendringer, budsjettinnspill med mer.

- At Husbanken iverksetter ”videregående kurs” for erfarne saksbehandlere. Herunder inngår innføring i regelverk for andre, beslektede offentlige ytelser og problemstillinger om skjæringspunkter mellom ordningene.
- Det bør stilles økonomiske midler til disposisjon fra staten for kommuner som ønsker å utprøve modeller for formalisert samarbeid om administrasjon av bostøtte, ev utvidet til et samarbeid om saksbehandling av flere boligvirkemidler. Husbanken bør delta i et slikt samarbeid.

2.3 Informasjon om bostøtte

Komplisert regelverk gir store informasjonsutfordringer

Bostøtten saksbehandles etter et relativt komplisert regelverk som årlig endres. Både saksbehandlere i kommunene og publikum oppfatter bostøtteregelverket som komplisert. Husbanken og kommunene har derfor en felles utfordring i å utvikle publikums- og brukerkontakter, og benytte tilbakemeldingene til å forbedre tjenesten. Mange av søkerne til bostøtte søker både statlig og kommunal bostøtte, noen også andre boligvirkemidler som startlån. Det ligger en betydelig utfordring i å forenkle søknadsprosessen for potensielle søkere.

Behov for bedre brukerdiallog og målrettet informasjon

Arbeidsgruppen har vurdert ulike tiltak for å forenkle informasjonen til potensielle søkere og mottakerne av bostøtteordningene. Arbeidsgruppen er ikke kjent med at det er foretatt brukerundersøkelser blant mottakere av bostøtte, heller ikke andre former for systematisert tilbakemelding fra brukerne om bostøtte som offentlig tjeneste. Slike undersøkelser vil kunne gi et vesentlig forbedret grunnlag for å målrette tiltak for å øke brukertilfredsheten.

Potensielle søkere av ulike typer boligvirkemidler kan ikke selv forventes å ha full oversikt over de støtteordninger, for eksempel ulike bostøtteordninger, de kan søke. Kommunene og Husbanken bør derfor i felleskap søke å utvikle søknadsprosedyrer som gjør at de som har boligproblemer, ”automatisk” blir vurdert for de ulike støtteordningene. Erfaringer bør i denne sammenhengen høstes fra å utprøve felles søknadsgrunnlag og søknadsskjema for kommunal og statlig bostøtte. Langsiktig bør det arbeides for å tilrettelegge søknadsprosedyrer som gjør at søkere av boligvirkemidler bare trenger å oppgi relevante personalia og dokumentasjon én gang.

Andelen flyktninger og innvandrere som blir berettiget til bostøtte forventes å stige, blant annet som følge av økt antall i disse gruppene med lang botid i Norge. Det ligger særskilte utfordringer i å nå ut med informasjon om retten til å søke bostøtte til grupper med begrensede norskkunnskaper og muligheter til å forstå kompliserte søknadsskjemaer og skriftlige veiledninger. Tilsvarende bør det vurderes om bostøtteinformasjon i større omfang bør skreddersys også andre målgrupper.

Anbefalinger:

- Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken i samarbeid med kommunene utarbeider en metodisk mal for gjennomføring av brukerundersøkelser blant

mottakere av bostøtte. Et samarbeid mellom Bergen kommune og Husbanken om brukerundersøkelser blant mottakere av statlig og kommunal bostøtte foreslås etablert i 2005.

- Husbanken bør tilby maler til kommunene for annonsering av informasjon, der informasjon om statlig og kommunal bostøtte kan framgå i som en samlet ”pakke”.
- Husbanken bør samarbeide med kommunene og brukerorganisasjoner om å utvikle informasjonsstrategier for bostøtte beregnet på utvalgte målgrupper.
- Arbeidsgruppen anbefaler Husbanken å trekke representanter for de største kommunene med i en gjennomgang av språk i vedtaksbrev, infoskriv og lignende, med sikte på å forenkle språket og gi enhetlig informasjon til publikum om statlige og kommunale bostøtteordninger.
- Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken tar ansvar for å igangsette et arbeid eller prosjekt med sikte på å utforme felles søknadsgrunnlag og søknadsskjema for statlig og kommunal bostøtte.
- Husbanken bør gi muligheter for kommunene til å skrive standardiserte/egendefinerte brev som sendes til søker.
- Husbanken bør kvalitetssikre interne rutiner for å sikre at kommunene informeres om endringer i regelverk og rutiner før publikum blir orientert om disse.

2.4 Tilgang til bostøtteregisteret for kommunale saksbehandlere

Problembeskrivelse

Ved vurdering av søknader om sosialstøtte har sosialkontorene behov for opplysninger om søker mottar bostøtte og eventuelt med hvilket beløp. For de store kommunene, spesielt storbyene med flere sosialkontor, medfører det svært mange telefoner og merarbeid. Storbyene som deltar i arbeidsgruppen har framsatt ønske om at sosialkontorene kan få begrenset tilgang til det statlige bostøttesystemet.

Konsesjon/forskrift

Tilgang til opplysninger i bostøttesystemet er regulert av konsesjonen fra Datatilsynet (DT) og av forskrift gitt av departementet. I følge konsesjonen fra DT skal bostøtteregisteret kun brukes til å fatte vedtak om tildeling av bostøtte. Annen bruk vil kreve spesiell tillatelse fra DT. I følge § 1 er taushetsplikten etter husbanklovens § 23 b ikke til hinder for at opplysninger fra bostøtteregisteret likevel kan gjøres kjent blant annet for sosialkontorene når disse i saksbehandlingen har behov for opplysninger om enkeltpersoner som får bostøtte, eventuelt med hvilket beløp. Sosialkontorenes behov for tilgang til selve systemet faller utenfor vilkårene i konsesjonen.

Arbeidsgruppen vurderer en løsning med å gi sosialkontorene enklere tilgang til opplysninger om utbetalte bostøttebeløp som et godt bidrag til redusert tidsbruk i den kommunale tjenesteproduksjonen.

Anbefaling:

Det bør juridisk og praktisk legges til rette for at kommunale brukere som saksbehandler søknader om sosialstøtte får tilgang til å undersøke om en person eller husstand mottar bostøtte og beløpets størrelse. Det anbefales at Husbanken avklarer nødvendige konsesjoner med Datatilsynet.

2.5 Tilgang til statlige registre for saksbehandlere av bostøtte

Det er gjennom diskusjoner i arbeidsgruppen framkommet at det er ulike løsninger og barrierer for tilgang til andre statlige registre som benyttes i byene for å foreta en god og kvalitetssikret saksbehandling av bostøtte. Sannsynligvis møter mindre kommuner enda større problemer enn byene representert i gruppen, eller de forblir ukjente med løsninger som kan effektivisere saksbehandlingen.

Behov for døråpner og veiviser

Etter arbeidsgruppens vurdering er det behov for en ”døråpner” for at kommunene skal få tilgang til statlige registre som benyttes i saksbehandlingen av bostøttesaker. Det er lite hensiktsmessig at hver enkelt kommune selv må finne ut av hvilke juridiske og andre forhold som må avklares for bruk av hvert enkelt register. Trygdeetatens og Aetatens registre er viktige i denne sammenhengen.

Anbefaling:

- Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken fyller en rollen som ”døråpner” for kommunene og at de orienterer kommunene om muligheter og framgangsmåter for bruk av relevante statlige dataregistre.

2.6 Forholdet mellom saksbehandling av bostøtte og forslaget om innføring av Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)

Bakgrunn

Stortinget sluttet seg 31. mai til forslaget i St.prp.nr. 46 (2004-2005) Ny arbeids og velferdsforvaltning (NAV) om ny organisering av tjenestene som ytes gjennom Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten i kommunene. Det skal etableres en førstelinje med et arbeids- og velferdskontor i hver kommune. Kontoret er brukernes kontaktsted for hele tjenestespekteret i dagens tredelte forvaltning. Av kommunale oppgaver skal samarbeidet som et minimum omfatte forvaltning av økonomisk sosialhjelp. Det forberedes nødvendige lovendringer for å gjennomføre prosessen. I dette inngår lovgrunnlaget for etablering av en felles førstelinjetjeneste i samarbeid mellom stat og kommune, og regelverket for taushets- og opplysningsplikt som skal gjelde for den nye arbeids- og velferdsforvaltningen.

Problembeskrivelse

Arbeidsgruppen har merket seg at boligvirkemidler ikke er omtalt som saksområde i forbindelse med reformforslaget. Ansvar for saksbehandling av disse virkemidlene er organisatorisk ulikt plassert i kommunene. Innen en ny slik førstelinjetjeneste må det forventes at behovet for koordinering mot saksbehandling av bostøtte vil dukke opp lokalt. Både den statlige og de kommunale bostøtteordningene benyttes av grupper som reformen er innrettet mot. En avklaring med sikte på å gi sosialkontorene enklere tilgang til bostøtteopplysninger, se punktet over, kan i en slik ny modell vise seg å være utilstrekkelig.

Anbefaling

- Kommunal- og regionaldepartementet bør ta initiativ til at problemstillinger om bostøtte og andre relevante personrettede boligvirkemidler blir vurdert i det lov- og avtaleverk som nå utformes. Departementet bør ta et særlig ansvar for å sikre at det ikke reises nye barrierer for systemtilgang etc som vanskeliggjør saksbehandlingen av bostøtte.

2.7 Behov ved utvikling av nye IKT-løsninger

Dagens IKT-løsning og tilhørende rutiner som ligger til grunn for saksbehandlingen
Bostøtte saksbehandles i dag i kommunene gjennom en "stormaskinløsning" i Husbanken. Det etableres da et bostøtteregister sortert etter kommunenummer og søkerens fødselsnummer. Bostøtteregisteret inneholder alle data som er lagt til grunn ved behandling av den enkelte søknad. Dette omfatter data hentet fra selve søknadene supplert med opplysninger fra Folkeregisteret, likningsregisteret, Husbanken og Innovasjon Norges (SND) låneregister, Rikstrygdeverket og Aetats utbetalingsregisterer. Dessuten inneholder registeret data om faste satser som er brukt og det endelige vedtaket.

Kommunene får etter vedtakstidspunktene tilsendt lister over sine søkere. Listen inneholder opplysninger om utbetalt beløp eller avslagsgrunn, utbetalingsmåte med mer.

Nytt system for saksbehandling av bostøtte

Husbanken er i ferd med å modernisere bostøttesystemet slik at det kan møte økte krav fra brukerne og framtidige krav til fleksibilitet. Kommunene er orientert om at første fase i dette arbeidet er å utvikle et nettbasert saksbehandlingssystem for bostøtte. Kommunene vil med det nye systemet kunne saksbehandle bostøtte på Internett gjennom oppkobling mot Husbankens "ekstranett". Endringene innebærer ikke at det utvikles et nytt bostøttesystem, men det legges opp til at et nytt brukergrensesnitt vil forenkle saksgangen, bedre tilgangen for kommunene til informasjon og føre til bedre støtte for brev- og rapportproduksjon. Dette nettbaserte saksbehandlingssystemet planlegges tatt i bruk ved behandling av første termin 2006. Husbanken har opprettet en egen referansegruppe med representanter fra kommunene som rådgivere i prosjektet.

Elektronisk bostøttesøknad

Husbanken har som langsiktig målsetting å innføre fullelektronisk kundedialog. Første steg i dette arbeidet er å tilrettelegge for elektronisk bostøttesøknad via Altinn (MinSide). Planene er at innføring av elektronisk bostøttesøknad skal skje fra første termin 2006, men dette avklares endelig senere. Over tid kan det meste av kommunikasjonen med bostøttesøkerne skje i Altinn med elektroniske forhåndsmeldinger, vedtaksbrev med mer. Det vil være mulig også for kommunene å knytte seg til Altinn og bruke denne som en elektronisk kommunikasjonskanal mot sine innbyggere. Det vil blant annet kunne utvikles en felles søknad om statlig og kommunal bostøtte (se arbeidsgruppens anbefalinger under Informasjon om bostøtte).

Ønskede funksjoner til nytt system for saksbehandling av statlig bostøtte

Arbeidsgruppen ser det svært positivt at Husbanken har iverksatt et omfattende arbeid med å forbedre bostøttesystemet. Søknadsbehandling av bostøtte innenfor et komplisert regelverk er komplisert i seg selv, og forenklinger i saksbehandlingsrutinene oppfattes som entydig positivt. Det er særlig ønskelig at det nye systemet legger opp til at kommunene selv kan hente ut egne rapporter når dette kreves.

Systemer for saksbehandling av kommunale bostøtteordninger

Det foreligger ingen oversikt over hvilke saksbehandlingssystemer som benyttes ved saksbehandling av kommunale bostøtteordninger, eller i hvilken grad de er tilrettelagt for å kommunisere teknisk med Husbankens IKT-løsninger. De fire kommunene representert i arbeidsgruppen, benytter ulike typer løsninger.

Bør Husbanken tilby saksbehandlingsverktøy for kommunal bostøtte?

Arbeidsgruppen har vurdert spørsmålet om det er ønskelig at Husbanken i sitt arbeid med å modernisere bostøttesystemet også tilrettelegger for at kommunale bostøtteordninger kan saksbehandles innenfor samme system.

Arbeidsgruppen har ikke foretatt noen undersøkelser av interessen blant andre kommuner, men mener det er flere forhold som tilsier at det er behov for å vurdere slike løsninger. Det vil sannsynligvis være flere kommuner som oppretter egne bostøtteordninger. Disse vil ha behov for å etablere et eget saksbehandlingsverktøy for bostøtte. Det ligger en betydelig potensiell samordningsgevinst knyttet til å saksbehandle to bostøtteordninger i samme system. Mulige gevinster i form av forenkling, redusert tidsbruk, enklere rapportering, rimeligere drift av systemer med mer vil avhenge av hvilke løsninger Husbanken kan tilby.

Arbeidsgruppen vil vektlegge følgende hensyn som bør ivaretas for at kommunene skal kunne ha interesse av å henge seg på en IKT-løsning utviklet av Husbanken:

- Konkurransedyktig pris
- Mulighet for løpende saksbehandling av kommunal bostøtte
- Samordningsfunksjon (mellom kommunal og statlig bostøtte)
- Mulighet for å håndtere refusjonskrav
- Mulighet til å ta ut gode rapporter
- Automatisk rapportering av data til KOSTRA
- Flexibilitet
- Mulighet til lokale tilpasninger (regelverk, rutiner)
- Personvern hensyn

- Mulighet for lokal tilpasning og styring

Behovet for saksbehandlingsverktøy i kommunene

Husbanken har nylig utviklet et nytt saksbehandlings- og rapporteringsverktøy for startlån og utvikler nå et forbedret bostøttesystem. I tillegg tilbys kommunene å bruke Husbankens kartleggingsverktøy BOKART. I kommunene er det oftest den samme organisatoriske enhet, og i mindre kommuner samme person, som saksbehandler de to virkemidlene bostøtte og startlån. Ofte ligger også saksbehandlingen av andre statlige og kommunale boligvirkemidler til samme enhet eller person. Arbeidsgruppen er ikke kjent med at det er foretatt vurderinger av behovet og mulighetene til å tilby kommunene saksbehandlingsverktøy som kan håndtere flere virkemidler innen boligområdet. Det vises her til virkemidler som omfattes av rapporteringskrav på KOSTRAs skjema 13, ”boligskjemaet” og ulike personrettede husbankvirkemidler som formidles via kommunene.

Etter arbeidsgruppens vurdering er det behov for å få kartlagt behov og interesse i kommunene for å få tilbud fra Husbanken om saksbehandlerverketøy også for andre boligvirkemidler enn startlån og bostøtte, for eksempel vedtak om kommunalt disponert bolig. Et slikt tilbud bør også inneholde løsninger som automatiserer kommunenes KOSTRA-rapportering av virkemidlene.

Arbeidsgruppen vektlegger betydningen av at Husbanken i prosessen med å utvikle nye IKT-løsninger for bostøtte opprettholder og videreutvikler en god dialog med kommunene. Det foreligger et betydelig potensiale til forenkling av både saksbehandlingsrutiner og regelverk, samtidig som det pågår politiske prosesser som kan føre nye målgrupper inn i den statlige bostøtteordningen. Dette stiller store krav til Husbanken om å ta høyde for kommende endringer innen rammen av de IKT-løsninger som velges.

Arbeidsgruppen gir følgende anbefalinger om den videre IKT-prosessen:

- Det bør gjennomføres en kartlegging av interessen i kommuner med egne kommunale bostøtteordninger for å saksbehandle lokale bostøttesaker i et saksbehandlings- og rapporteringsverktøy stilt til disposisjon av Husbanken.
- Det bør legges stor vekt på å utvikle systemet slik at kommunene selv kan ta ut gode rapporter med bostøttestatistikk til bruk for kommunenes egen planlegging og rapportering.
- Interessen i kommunene for å få tilbud om saksbehandlingsverktøy også for andre personrettede boligvirkemidler bør kartlegges, og det bør foretas en vurdering av om et slikt tilbud kan bidra til bedre vedtaks kvalitet, forenklet rapportering etc.
- Husbanken bør i den videre utviklingen av de IKT-løsninger som tilbys kommunene planlegge i retning av en felles ”inngangsportal” som letter de kommunale saksbehandlerens adgang til og oversikt over søkerens bruk av Husbankens virkemidler.

HOVEDDEL III: HVORDAN BOSTØTTE STØTTER OPP OM BOLIGPOLITISKE MÅL OG STRATEGIER

Bostøtten er det viktigste økonomiske virkemiddelet for å sikre en god og stabil boligsituasjon for lavinntektsgrupper og vanskeligstilte på boligmarkedet. Det er de siste årene foretatt flere endringer i bostøtteregelverket. Flere av endringene har åpnet for høyere bostøtteutbetalinger til den enkelte husstand, mens andre endringer har åpnet for at nye grupper kan søke bostøtte. Bostøtten er også blitt differensiert på regioner, slik at det kan gis mer støtte til beboere i byer der boligprisene er høyest. Fra 2004 av gikk Husbanken over fra å utbetale bostøtten tre ganger årlig til månedlige utbetalinger.

Arbeidsgruppen vurderer i denne delen av rapporten hvordan den statlige bostøtten kan innrettes for ytterligere å støtte opp om sentrale strategier i en samlet boligpolitikk. Gjennom dette belyses også hvordan bostøtte som virkemiddel støtter opp under en helhetlig velferdspolitik. Bostøtten vurderes i denne sammenheng opp mot; eierlinjen i norsk boligpolitikk, målsettingen om rask og god bosetting av flyktninger; strategien for å forebygge og bekjempe bostedsløshet, samt arbeidslinjen i velferdspolitikken.

Mer kunnskap om forholdet mellom sosialhjelp og bostøtte er viktig i utformingen av både kommunenes og statens bostøtteordninger. Arbeidsgruppen vurderer ulike sider ved dette, og ser dette nært knyttet til behovet for nærmere analyser av å gi bostøtten en mer sentral plass i velferdsordningene. Boliggjøringen av institusjoner og opprettelse av nye botilbud i gråsonen mellom bolig og institusjon, reiser nye utfordringer for innretning og praktisering av bostøtteregelverket. Arbeidsgruppen tar opp problemstillinger reist av storbyene om dette.

I arbeidsgruppens vurdering av bostøtten som virkemiddel framstår spørsmålet om saksbehandlingstid for nye søkere av bostøtte sentralt. Det gis derfor innledningsvis en nærmere beskrivelse av hvordan regelverk og administrative rutiner i praksis virker fra en bostøttesøknad sendes til bostøtte utbetales første gang.

Oslo kommunes prinsipielle synspunkt er at bostøtte er et statlig ansvar. Oslo kommune mener videre at kommunens betydelige utgifter over økonomiske støtteordninger til husstander som ikke selv kan betale husleien sin, indikerer at den statlige bostøtte ikke er innrettet mot de reelle behov i Oslo. Det er etter Oslo kommunes mening derfor behov for endringer og forbedringer i den statlige bostøtteordningen. Arbeidsgruppen har ikke ansett det innenfor sitt mandat å vurdere ansvarsdelingen kommune-stat, men anbefaler at det legges vekt på å foreta analyser som viser hvilke støtteordninger som benyttes i stat og kommune til å dekke husleiekostnader til personer som selv ikke kan betale. Spørsmålet omtales ikke nærmere i rapporten.

3.1 Om konsekvenser av systemet for søknadsbehandling av bostøtte

Som omtalt i del 1 kan bostøtte søkes tre ganger årlig. Regelverket og administrative rutiner knyttet til søknadsbehandlingen medfører at første utbetaling av bostøtte kan komme langt i etterkant av et kjøp, eventuelt etter det tidspunkt søker er kommet i en situasjon der de øvrige krav til å motta bostøtte er oppfylt.

Dette forholdet oppstår fordi bostøtte bare kan søkes tre ganger årlig og fordi bostøtte ikke beregnes for tidsperioder før en av de tre årlige beregningsdatoene (situasjonsdatoer). I praksis kan dette medføre at det går inntil 8 måneder fra søker er bosatt i boligen til første bostøtteutbetaling kommer. Dersom bostøttemottakeren flytter inn i boligen 2. september, eller flytter til en bolig som gjør mottaker berettiget til bostøtte, kan hun først søke bostøtte for perioden januar-april. Bostøtten utbetales etterskuddsvis, og søkeren får første utbetaling i begynnelsen av mai.

Spørsmålet om tidspunktet for beregning av bostøtte er ikke omtalt i Husbankens forskrift om bostøtte.

Systemet for å søke bostøtte slik det er beskrevet over, får direkte økonomiske konsekvenser for mange bostøttemottakere. Mest problematisk er manglende bostøtte ved boligetableringer. Utbetaling av bostøtte flere måneder etter at behovet er bortfalt, i sin ytterste konsekvens ved dødsfall, er også en følge av systemet. Virkningene er nærmere omtalt i avsnittene nedenfor.

Arbeidsgruppen vurderer en endring av disse rutinene som høyt prioritert i arbeidet med å gjøre statlig bostøtte til et mer brukervennlig og effektivt virkemiddel for å sikre botrygghet. En endring vil også overflødiggjøre tungvinte, og for brukerne ofte lite tilfresstillende kommunale ”mellomfinansieringsløsninger”. Som eksempel er det lite heldig at en del eldre som flytter inn i omsorgsboliger må søke supplerende sosialhjelp for å dekke husleiekostnadene de første månedene. Arbeidsgruppen viser i denne sammenhengen også til at de fire byene representert i arbeidsgruppen alle har løpende eller månedlig saksbehandling av de kommunale bostøtteordningene.

Arbeidsgruppen vil i sammenheng med denne problemstillingen vise til at dagens regelverk og rutiner for bostøttesaksbehandling, ble utviklet for å håndtere en bostøtte som i stor grad var basert på å støtte opp under langsiktige boligetableringer. Store endringer i husstandsammensetningen og deres boligkonsum gir nye utfordringer for hvordan bostøtten skal innrettes og administreres. Ulike samfunnsmessige utviklingstrekk har ført til økt flyttehyppighet i befolkningen. Dette gjelder både for eie- og leieboliger.

Kommunene har selv, særlig i de siste årene, også lagt et sterkere fokus på å bruke flere av de kommunalt disponerte boligene som gjennomgangsboliger med tidsavgrensede kontrakter ned til noen få måneder. Husleieloven av 1990 tilrettela for at kommunene kunne benytte slike leiekontakter.

Anbefaling:

- Arbeidsgruppen anbefaler at arbeidet med å innføre løpende saksbehandling og rask utbetaling av bostøtte til nye søkere, gis høy prioritet.

3.2 Bostøtten og eierlinjen i boligpolitikken

Den norske boligmodellen har i etterkrigstida vært bygd på målet om at flest mulig skal eie sin egen bolig. Dette gjenspeiles blant annet i skattepolitikken, Husbankens sterke rolle som kredittinstitusjon for å stimulere den allmenne boligbyggingen og i den målrettede satsingen på startlån og boligtilskudd til etablering egen bolig. Den statlige bostøtten som virkemiddel støtter opp under både eie- og leieforhold. Arbeidsgruppen gir nedenfor en vurdering av hvordan utvalgte sider ved bostøttens innretning kan påvirke husstanders vurderinger og økonomiske evne til å etablere seg i en eid bolig.

Finansieringskrav til boliger bør opphøre

I gjeldende regelverk for bostøtte stilles det for visse typer husstander krav til hvordan anskaffelsen, det vil si kjøpet eller byggingen, er finansiert. Dette gjelder blant annet alders-, uføre- og etterlattepensjonister med inntekt over minstepensjon med et tillegg på 30 prosent av denne (se vedlegg 2). For eiere av egen bolig i denne gruppen kan det bare gis bostøtte til beboere i boliger finansiert gjennom Husbanken eller Landbruksbanken/Innovasjon Norge og om boligkravene er oppfylt. Støtte kan også gis dem som bor i omsorgsboliger med oppstartingsstilskudd fra Husbanken. Dette regelverket har sine historiske røtter, men legger begrensninger på minstepensjonisters mulighet til å kjøpe seg en egnet bolig, enten de flytter fra en leid eller eid bolig. Tilsvarende krav til finansieringsmåte for barnefamilier og husstander med ulike trygdeytelser er allerede opphevet, med unntak av dem som bor i privat leid bolig.

Arbeidsgruppens vurdering

Skillet mellom eierformer er vanskelig å forstå for potensielle søkere av bostøtte og bidrar til å styrke oppfattelsen av bostøtteregelverket som komplisert og tilfeldig. Arbeidsgruppen kan ikke se at det lenger finnes noe saklig grunnlag for å opprettholde et slikt skille mellom eierformer for pensjonister.

Anbefaling:

- Arbeidsgruppen anbefaler at finansieringskrav for boliger tas ut av den statlige bostøtten.

Ulik dekningsgrad mellom private og kommunalt disponerte boliger

I henhold til bostøtteregelverket gis det høyere dekning av boutgifter, forutsatt samme inntektsnivå, til beboere i kommunalt disponerte boliger enn til beboere i private boliger. Det dekkes inntil 80 % av godkjente boutgifter i kommunalt disponerte boliger og private boliger formidlet av kommunen, mens det dekkes inntil 70% av tilsvarende utgifter i andre boliger. Dette betyr med andre ord at eiere av egen bolig får dekket inntil 70 % av godkjente boutgifter, mens vanskeligstilte kommunene tilbyr, eller formidler leiebolig til, får dekket en høyere andel av boutgiftene.

Endringen ble innført i 2005, i forbindelse styrkingen av bostøtten som del av omleggingen av subsidiemodellen for utleieboliger. Ulik dekningsgrad kan sees som

en utilsiktet følgeeffekt av ønsket om å styrke den individrettede bostøtten på bekostning av investeringstøtte til kommunene.

Ulik dekningsgrad kan motvirke ønsket mobilitet

Arbeidsgruppen vurderer det slik at en høyere dekning av bostøtten for kommunalt disponerte og formidlede boliger isolert sett er et riktig grep. En god bostøtteordning er et viktig bidrag til at bostøtteberettigede beboere i kommunalt disponerte boliger ikke skal måtte søke supplerende sosialstøtte til livsopphold. Den statlige bostøttens betydning for beboere i kommunale beboere er forsterket som følge av at husleienivået i kommunale boliger generelt er økende i retning av "gjengs leie". Mange kommuner har arbeidet med å bedre sin egen eiendomsforvaltning og for å målrette subsidieringen av leiere i kommunalt disponerte boliger. Disse prosessene, støttet aktivt av de seneste regjeringene, har vært sentrale faktorer bak hevingen av husleienivået i kommunalt disponerte boliger de siste årene.

En høyere bostøttesubsidiering av beboere i kommunalt disponerte og formidlede utleieboliger enn beboere som etablerer seg ved egen hjelp, kan like fullt komme i strid med strategien om at flest mulig skal eie sin egen bolig. Det vil for eksempel ha som konsekvens at bostøtten reduseres for husstander som flytter fra en kommunal bolig til en privat utleiebolig med samme husleienivå. Dette gir et økonomisk incitament til å bli boende og står i strid med byenes strategier om å stimulere beboere i kommunale disponerte boliger til å kjøpe eller leie i de ordnære boligmarkedene

Endringen i bostøtteregelverket er etter arbeidsgruppens vurdering klart mer positiv enn negativ, men gruppen mener bostøttens dekningsgrad prinsippielt bør være lik uansett disposisjonsrett til boligene. En slik likhet legger bedre til rette for mobilitet ut av det kommunalt disponerte leiemarkedet.

Problemstillingen om hvor høy dekningsgraden bør være står for øvrig også sentralt i byenes vurderinger av innretning av de lokale bostøtteordningene.

Anbefaling:

- Arbeidsgruppen anbefaler at det foretas en evaluering av virkninger som følge av omleggingen av bostøtten, i sammenheng med en mer helhetlig evaluering av subsidiemodellen. Evalueringen bør også belyse hvordan den statlige bostøtten er innrettet i forhold til de grupper husstander som bor i boliger disponert og formidlet av kommunene.

Bostøtte i kombinasjon med andre boligvirkemidler

Ved kjøp av ny bolig vil en del husstander med forutsigbare inntekter, for eksempel uføretrygd eller i fast lønnet jobb, kunne legge forventet bostøtte til grunn ved beregning av maksimalt låneopptak. Dette er også praksis i kommuner ved vurderinger av tilsagn om startlån og boligtilskudd til kjøp av egen bolig. Med dagens boligpriser opplever kommunene ofte et offentlig "virkemiddelgap" som rammer husstander med lave, men faste inntekter. Husstandene kan ha for høy inntekt til å komme i betraktning for vedtak om å leie kommunalt disponert leiebolig, men samtidig ha for lav inntekt til å kunne betjene et boliglån. I slike tilfeller er boligtilskudd til etablering et viktig virkemiddel for å redusere lånebyrden. Bostøtten er her virkemidlet som, sammen med boligtilskuddet, kan muliggjøre et kjøp.

Dagens system for søknadsbehandling og beregning av bostøtte medfører at bostøtteberettigede boligkjøpere ved vurdering av låneopptaket må ta høyde for bostøttens etterslep, jfr pkt 3.1.

Det vises i denne sammenheng til at de fire storbyene representert i arbeidsgruppen alle har løpende eller månedlig saksbehandling og utbetaling av de kommunale bostøtteordningene.

Bostøtten bør endres for å støtte opp under boligkjøp

Arbeidsgruppen vurderer bostøtten til å være et virkningsfullt virkemiddel ved etablering av nye boforhold. I kombinasjon med startlån, ev supplert med boligtilskudd, bør bostøtten framstå som en god, helhetlig offentlig finansieringsløsning for lavinntektsgrupper som ønsker å etablere seg i egen eid bolig.

Dagens regelverk for beregning og utbetaling av bostøtten er ikke tilpasset å støtte opp under en slik offentlig ”pakkeløsning”. Tvert imot kan beregningssystemet bidra til en vanskelig og, for husstander med vært knappe økonomiske marginer, en uforutsett likviditetskrise umiddelbart etter boligkjøp.

Arbeidsgruppens vurdering

Innføring av løpende eller månedlige bostøttevedtak vil bidra til at virkemidlene startlån, boligtilskudd og bostøtte framstår som en mer effektiv offentlig virkemiddelpakke for boligetablerere.

Av hensyn til likebehandling av bostøttesøkere vil endringene måtte omfatte alle bostøtteberettigede. Dette omfatter også personer som etablerer seg i leieboliger eller som på grunn av endret husstandssammensetning eller andre forhold blir bostøtteberettigede i et eksisterende boforhold.

Det vises for øvrig til omtalen og anbefalingen under pkt. 3.1.

3.3 Hvordan bostøtten kan bidra til rask og god bosetting av flyktninger

Kommunene er pålagt å iverksette et introduksjonsprogram for flyktninger innen tre måneder etter bosetting. Introduksjonsstøtten skal dekke flyktingenes samlede levekostnader i bosettingsfasen. En av de sentrale intensjonene bak introduksjonsprogrammet og -støtten er at nyankomne flyktninger snarest mulig skal bli selvhjulpne og derav ikke bli avhengige av sosialhjelp. For å styrke intensjonen er mottakere av introduksjonsstønad gjort berettiget til å søke bostøtte.

Utlendingsdirektoratet oversendte i januar i år et brev til Kommunal- og regionaldepartementet om bostøtte. I brevet ble det vist til henvendelser fra kommuner som påpekte problemer den lange saksbehandlingstiden medførte, og til nødvendige kontrollrutiner om inntekt for personer som aldri har vært i jobb i Norge.

Husbanken har etter denne tid foretatt flere justeringer i praktiseringen av bostøtteregelverket for å legge til rette for boligetablering av nyankomne flyktninger på introduksjonsprogram. Blant annet er det åpnet for å gi bostøtte til enslige flyktninger som bosetter seg sammen i boliger, og kommunene er oppfordret til å se fleksibelt på regleverket der det foreligger gode boligløsninger som kan være på kant med dagens regelverk.

Tabell 4: Antall med introduksjonsstønad som mottok statlig bostøtte 1.termin 2005

	ANTALL	GJENNOMSNITTLIG BOSTØTTE	SUM UTBETALT
<i>Husholdningsgruppe:</i>			
Eldre over 65 år	6	13 780	82 682
Enslige forsørgere med barn under 18 år	261	10 246	2 674 079
Barnefamilier forøvrig	817	10 853	8 866 964
Andre støtteberettigede	1 975	7 167	14 155 760
Andre pensjonister	6	11 984	71 904
Alle	3 065	8 434	25 851 389

Kilde: Husbanken

Arbeidsgruppens vurdering

Etter arbeidsgruppens vurdering vil bostøtten kunne fungere som et effektivt virkemiddel for å gjøre flyktninger uavhengige av sosialhjelp. I og med at bostøtten beregnes i forhold til boutgiftene, vil denne støtteformen være viktig også for å utjamne de disponible inntektene mellom ulike flyktningehusstander i bosettingsfasen.

Også i denne sammenheng er det beregningstidspunktet og tidspunktet for utbetaling av bostøtte som framstår som et hinder mot å bruke bostøtten effektivt sammen med andre virkemidler. I påvente av utbetaling av bostøtte må en del flyktninger enten få støtte til dekning av boutgiftene via sosialkontoret eller ved at kommunen forskutterer husleien på annen måte. Dette er i strid med introduksjonslovens formål.

Ved utløpet av den 2-årige perioden med introduksjonsprogram opphører retten til å søke bostøtte på dette grunnlaget. Personer med flyktningebakgrunn blir fra dette tidspunkt sidestilt med andre grupper i bostøttesammenheng. Det foreligger foreløpig ikke erfaringer med hvordan personer uten arbeid ved programslett, håndterer et ev bortfall av statlig bostøtte.

Arbeidsgruppen ønsker primært at det ikke innføres særordninger for utvalgte grupper i bostøttesystemet. Særordninger medfører vanligvis ekstra administrasjonskostnader og vanskeliggjør at det gis enhetlig og god informasjon til publikum om ordningen.

Anbefalinger:

- Beregnings- og utbetalingsrutinene for statlig bostøtte bør endres, jf omtale og anbefaling under pkt 3.1.
- Arbeidsgruppen støtter Husbankens forslag om å finne en kortsiktig systemteknisk løsning for rask beregning av bostøtte for alle flyktninger på introduksjonsprogram innenfor de muligheter som ligger i dagens systemer.

3.3 Bostøtte, bostedsløshet og utkastelser

Stortinget har gjennom behandlingen av St.meld. nr. 23 (2003-2004) om boligpolitikken sluttet seg til mål for å bekjempe bostedsløshet. Satsingen inngår som ledd i oppfølgingen av St.meld. nr.6 (2003-2003) ”Tiltaksplan mot fattigdom. I strategien er det satt konkrete mål for å motvirke at folk blir bostedløse. Arbeidsgruppen gir nedenfor en vurdering av hvordan innretning og systemer for administrasjon av bostøtten kan forbedres for å støtte opp under strategien. Problemstillingene er reist i tilknytning til gjennomføringen av kommunale delprosjekter i Husbankens ”prosjekt bostedsløse” og den oppfølgende strategien ”på vei til egen bolig”.

Bostøtte ved svært korte leieforhold

Husbanken har etter forespørsel fra Oslo kommune satt i verk et prøveprosjekt med bostøtte til beboere som bor fra 3-6 måneder i kommunalt disponerte boliger. Boligene inngår i to bosentre med fast kommunal bemanning, der det er knyttet sosialfaglig oppfølging til botilbudet. Boligene er klausulerte i henhold til husleielovens §11-2. Beboerne utgjør den aller svakeste gruppen som bosettes i kommunale boliger, i stor grad rusmisbrukere og rusmisbrukere med dobbeldiagnose. De fleste mottar sosialhjelp. Noen få mottar trygd. Det inngås husleiekontrakt med den enkelte beboer, og mange av beboerne flytter over i annen kommunal bolig etter oppholdet på bosentret. Kommunen ønsker på sikt at bostøtten blir løsrevet fra den enkelte søker og at bostøtten beregnes ut fra gjennomsnittstall med utgangspunkt i antall boliger, gjennomsnittsinntekt for målgruppen og husleie.

Husbanken har så langt som mulig søkt å innpasse søknader om bostøtte fra disse beboere innenfor det eksisterende system. Hver enkelt husstand/person søker på ordinært vis. Bosentrene og kommunen bistår søkerne med å fylle ut søknaden. Søker må underskrive på en transporterklæring. Dagens inntekt legges til grunn for søknadsbehandlingen. Da ingen av beboerne betaler husleien selv, blir det registrert transport på alle søknadene. Transport av bostøtten utbetales på ordinært vis til kommunen. Både for Husbanken og kommunen er dette saker der det må foretas en stor grad av manuell og relativt ressurskrevende saksbehandling.

Etter Husbankens vurdering virker åpningen for å benytte bostøtte ved disse leieforholdene stimulerende på kommunen i forhold til å opprette denne type boligtilbud. Bostøtten er med på å redusere kommunens samlede kostnader til kostnadskrevende tiltak.

Kommunene benytter også i en del tilfeller tidsavgrensede leiekontrakter ned til noen måneder ved innflytting i ordinære utleieboliger. Ofte inngås da en parallell oppfølgingskontakt mellom beboer og kommunen. Leieforholdet forlenges gjerne med en ordinær tidsavgrenset huskontrakt

Arbeidsgruppens vurdering

For arbeidsgruppens øvrige vurderinger og anbefalinger om spørsmålene knyttet til beregningstidspunkt for bostøtten vises det til kapittel 3.1

Arbeidsgruppen anser Husbankens foreløpige løsning som en ryddig, om enn administrativt ressurskrevende, håndtering av problemet. Løsningen bygger opp under

at bostedsløse med midlertidige eller varige store problemer i slike korttids boligtilbud, gis de samme plikter og rettigheter i boforholdet som andre kommunale leiere. Dette er de samme rettigheter og plikter som beboerne vil bli avkrevd å kjenne og mestre senere, for noen kanskje når de mottar et tilbud om et mer varig kommunalt boligtilbud allerede noen måneder senere. Innføring av løpende saksbehandling og utbetaling av bostøtte vil redusere eller overflødiggjøre behovet for særløsninger for korte husleieforhold.

En løsrivelse av bostøttebehandlingen fra den enkelte søker reiser også problemstillinger knyttet til å legge opp rutiner som fratar beboer innsikt i og medvirkning ved finansiering av sin egen bolig. Det offentlige bør være varsom med å legge opp modeller for personstøtte som først og fremst tar hensyn til å lette administrative rutiner og ressursbruk.

Anbefalinger:

- Tilbudet om å kunne søke bostøtte ved kortvarige leieforhold, gitt i henhold til husleielovens § 11, bør prinsipielt omfatte alle leietakere.
- Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken undersøker om håndteringen av svært korte leieforhold ved bosentre i Oslo, også kan overføres til bruk i andre kommuner.

Samordning av utbetalingstidspunkt

Den største utgiftsposten for lavinntektsgruppers er som oftest boutgiftene. I arbeidet med å forebygge og redusere omfanget av bostedløshet er problemstillingen om behovet for å samordne utbetalingstidspunkter for ulike offentlige støtteordninger reist. Mange husstander får utbetalt støtte fra ulike offentlige ordninger. Utbetalingene foretas på ulike datoer i måneden, mens husleie normalt betales den 1. i hver måned. Kommunenes erfaringer er at de som har størst problemer med å disponere egne inntekter, også har størst tilbøyelighet til ikke å klare å sette av tilstrekkelige midler til å foreta husleieinnbetalingen ved månedens slutt.

Arbeidsgruppen vurderer problemstillingen viktig for en del ressursvake husstander med gjentatte husleierestanser og utkastelser bak seg. Løsningene er ikke entydig enkle å se, men mer samordnede datoer for de største inntekts- og utgiftspostene vil legge til rette for at husstander med betalingsvilje dekker de viktigste utgiftspostene før annet forbruk. Det kan i denne sammenheng også reises spørsmål ved om en mer samordnet statlig praksis mht utbetalingstidspunkt vil gjøre det lettere for boligutleiery, banker og kommuner å tilpasse seg. I et modernisert bostøttesystem bør det også vurderes om det kan gis mulighet for mottaker til selv å velge utbetalingsdato.

Anbefaling:

- Det anbefales at det iverksettes et prøveprosjekt for å høste erfaringer om effekter av ulike tiltak for å tilrettelegge for bedre økonomistyring blant vanskeligstilte med betalingsproblemer.

Transport av bostøtte

I begrenset grad bruker kommunen frivillig eller tvungen forvaltning av inntekt for å sikre at husleie og andre utgifter betales. I bostøttesammenheng benyttes ”transport” av statlig bostøtte til kommunen etter forskuttering, jfr. Husbanklovens § 17 som virkemiddel.

Gjeldende lov og forskrift om transport i bostøtte begrenser bruken av ordningen på grunn av kravet om sammenfall i periode for bostøtte og kommunal ytelse, for eksempel husleierestanse. Den betinger at kommunene er å jour med restanser. Med ordinære purre- og inkassorutiner, og i store kommuner med flere involverte etater, kan kommunene lett komme i utakt med kravet om at restansene skal være påløpt i samme periode som bostøtten er ytt.

Det er mye mislighold av husleier blant beboere både i private og kommunalt disponerte boliger i storbyene. Nåværende krav om sammenfall i tid av påløpte restanser og bostøtte er for stramt. Overfor personer med slik gjentatt restanseproblematikk bør det kunne åpnes for transport i statlig bostøtte dersom det foreligger tidligere påløpt husleierestanse til kommunen, og de fortsatt bor i kommunal bolig, eller skal etablere et nytt leieforhold med kommunen.

Kommunal- og regionaldepartementet vil innen kort tid iverksette en undersøkelse med sikte på å gi en systematisk oversikt over hvilke systemer for forvaltning av inntekt som kan benyttes i tilknytning til økonomisk rådgivning. Det også bli lagt vekt på å få fram gode eksempler på forvaltning av inntekt for personer med disponeringsproblemer.

Forvaltning av inntekt kan være et nyttig virkemiddel for at folk skal disponere inntekten slik at eksempelvis boligutgifter prioriteres, og en unngår begjæringer om utkastelse og utkastelse. Bakgrunnen for å igangsette undersøkelsen er å få til bedre statlig veiledning om dette virkemiddelet, og slik bidra til å redusere antall begjæringer om utkastelser. Oversikten vil også kunne danne grunnlag for å vurdere systemet med ”transport” av bostøtte opp mot andre former for forvaltning av inntekter.

Anbefaling:

- Husbanklovens § 17 om transport av bostøtte bør endres for å gi kommunene utvidet adgang til å ta transport i bostøtte.

3.3 Botilbud i gråsoner mellom bolig og institusjon

I de større byene drives en rekke tiltak som kan karakteriseres som å befinne seg skjæringspunktet mellom bolig- og omsorgstiltak, eller mellom bolig- og rehabiliteringstiltak. Tiltakene har navn som ”bo- og omsorgssenter”, ”bo- og treningssenter”, ”rehabiliteringssenter”, ”kvinnetiltak” og lignende. Det ytes normalt ikke bostøtte til beboere på slike steder, som samlet utgjør et vesentlig element i byenes tilbud til rusmiddelmissbrukere, mennesker med psykiske lidelser, bostedsløse og andre med behov for et tjenestetilbud tilknyttet bostedet. Opprettelsen av nye tiltak

i forbindelse med Husbankens Prosjekt bostedsløse har aktualisert spørsmål om tolking av tilbudenes lovforankring og bostøttens regelverk.

Trondheim kommune har med boligtilskudd fra Husbanken nylig opprettet et bo- og tjenestetilbud. Dette inngår som ett av flere botilbud i kommunen beregnet på rusmisbrukere, hvor boligen er integrert sammen med et tjenestetilbud og hvor det anses at tjenestetilbudet er det vesentligste i tilbudet. Kommunen vurderer det slik at bo- og tjenestetilbudet ikke i tilstrekkelig grad i kan tilrettelegges ut fra beboerens spesifikke behov ved bruk av en ordinær husleiekontrakt. Beboerne er så pass spesielle og har bruk både for et botilbud og for klare rammer for oppfølging og grensesetting.

Kommunen definerer ikke dette som et tilbud hvor tjenstedelen primært består av behandling eller pleie og omsorg. I så fall ville det dreid seg om institusjoner etter spesialisthelsetjenesteloven eller kommunehelseloven/sosialtjenesteloven. Som en prøveordning hjemles botilbudet etter sosialtjenesteloven § 4-2a ” *praktisk bistand og opplæring, herunder brukerstyrt personlig assistanse, til dem som har et særlig hjelpebehov på grunn av sykdom, funksjonshemming, alder eller av andre årsaker*”.

Botilbud hjemlet etter Lov om sosiale tjenester defineres av Husbanken til å falle utenfor bostøtteordningen. Husbanken vurderer derfor tiltaket slik at beboerne ikke er berettiget til å søke bostøtte.

Husleieloven gjelder ikke hvor annet enn bruksrett til husrom er det vesentlige i et avtaleforhold. Husbanken vurderer det likevel ikke nødvendig at leieforholdet kommer inn under husleieloven for å få bostøtte. Men det kreves at man har en husleieavtale der man kan dokumentere husleien.

Arbeidsgruppens vurdering

Arbeidsgruppen ser at det er behov for en klargjøring av hvilke forutsetninger som skal være til stede for at beboere i botilbud som ligger i ”gråsoner” skal kunne søke bostøtte. I en slik sammenheng bør det vurderes om Husleielovens § 11.-1 og 11-2 bør endres for å innpasse denne type kommunale botilbud. Det bør også vurderes om bostøtte uavhengig av dette bør kunne ytes til beboere i botilbud der boligen tilfredsstillter Husbankens krav til standard. Omfanget av denne type botilbud bør også kartlegges.

Både innen rusomsorgen og psykiatrien er kommunene i en fase med utvidet boliggiøring av bo- og behandlingstilbud. En klargjøring av bostøtteregelverket vil isolert sett bidra til å gi kommunene økonomisk forutsigbarhet ved nyetablering eller endring av slike tilbud. Samtidig vil en nærmere vurdering av lovgrunnlaget for å drive ulike typer tiltak i gråsoner mellom bolig og institusjon, gi byene et viktig kunnskapsgrunnlag for valg av framtidige driftsformer ved ulike tilbud.

Anbefaling:

- Kommunal- og regionaldepartementet bes ta initiativ til et flerdepartementalt samarbeid for å vurdere ulike sider av lovgrunnlaget og bostøtteregelverket for botilbud som oppfattes å ligge i gråsonen mellom bolig og institusjon.

3.4 Forholdet mellom bostøtte og sosialhjelp

Ulike ytelser og ulike virkninger

En vesentlig del av utbetalingene til økonomisk sosialhjelp i storbyene dekker i praksis boutgifter, se del I. I 2002 mottok 4,1 prosent av norske husholdninger statlig bostøtte, mens 1,5 prosent mottok slik bostøtte i kombinasjon med sosialhjelp. Dette innebar at 36 prosent av sosialhjelpsmottakerne også fikk statlig bostøtte. Andelen par med barn i laveste inntektsklassen som fikk både sosialhjelp og bostøtte hadde økt fra 13 prosent i 1996 til 16 prosent i 2002 (Kilde: SSB).

Sosialhjelp og bostøtte har ulike målsetninger. Mens sosialhjelp skal bedre levekårene for vanskeligstilte generelt, er bostøtte innrettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet. I tillegg er bostøtte et boligpolitisk virkemiddel, med klarere målsetninger om boforhold enn sosialhjelp. Bostøtte er ment å kunne ytes på lang sikt, mens sosialhjelp er et virkemiddel med klare målsetninger om at hjelpen skal være en subsidiær og midlertidig ytelse. Både sosialhjelpen og bostøttene er behovsprøvde, men på ulikt vis. Mens sosialhjelp gis etter en skjønsmessig vurdering, er bostøttene rettighetsbaserte og skal saksbehandles med et minimum av skjønn.

Ut fra ulike velferdsbetraktninger fremstår bostøtte og sosialhjelp som to svært ulike ytelser for mottakerne. Sosialhjelp er i stor grad basert på skjønnsutøvelse, mens bostøtte er forankret i et klart regelverk. Stamsø og Østerbø (Byggforsk 2002) konkluderte i en analyse av statlig bostøtte og økonomisk sosialhjelp at sosialhjelp fungerer som en langt mer fleksibel ordning til å dekke boutgifter for vanskeligstilte, i den forstand at den når frem til flere med behov. Men det knytter seg egenskaper til sosialhjelp som gjør den til et mindre egnet virkemiddel til dekning av boutgifter. Ulikhet i behandlingen, mangel på rettigheter og bruk av vilkår gir uforutsigbarhet i boligsituasjonen.

Samtidig framhevet de at bostøtte fremstår som et virkemiddel som utelukker store grupper med behov for hjelp, på bakgrunn av avgrensninger i regelverket. Men bostøtte har likevel egenskaper som gjør den til et bedre egnet virkemiddel for vanskeligstilte på boligmarkedet. De vektla betydningen av at bostøtten bidro til forutsigbarhet i boligsituasjonen og dermed til botrygghet. En viktig forskjell som ble framhevet var at bostøtte skal sikre at mottakerne slipper å flytte, mens dette kan være et vilkår for å motta sosialhjelp.

Generelt viser Byggforsks undersøkelse at bostøttemottakere har bedre boforhold enn sosialhjelpsmottakere. For bostøttemottakere var det halvparten som eide boligen selv. Blant sosialhjelpsmottakere var det 18 prosent som eide boligen selv.

Statistikkgrunnlaget for analyser bør forbedres

I de fire byene representert i arbeidsgruppen er det ikke gjort omfattende undersøkelser av forholdet mellom sosialhjelp og *både* kommunal og statlig bostøtte. Foreliggende data om bostøtte fra SSB refererer bare til Husbankens bostøtteordning. Analyser som også medtar data om kommunenes egne bostøtteordninger er tilnærmet fraværende.

Bergen kommune påtok seg, som ledd i arbeidsgruppens arbeid, å sette i gang et lokalt arbeid med få fram systematiske data som viste inntektsgrunnlaget til

mottakerne av kommunal bostøtte. Data fra 2004 fra Bergen viste at 19% av de med statlig bostøtte også hadde kommunal bostøtte og sosialhjelp. Ytterligere data fra Bergen kommunes arbeid med å systematisere slik datainnhenting er gjengitt i vedlegg 7. Den foreløpige konklusjonen fra Bergen kommune er at en slik samkjøring av data om sosialhjelp og bostøtte er mulig dersom resultatet blir anonymisert:

- samkjøring av data kan skje ved at boligdata leses inn på ”sikker sone i Bergen kommune” og samkjøres mot sosialdatastatistikken.
- resultatet legges ut i anonymisert form.

Det samme kan gjøres av Statistisk sentralbyrå , men dette må avklares mot Sosialdepartementet som eier av sosialdataene og Datatilsynet.

Arbeidsgruppens vurderinger

God kunnskap om og forståelse av forholdet mellom sosialhjelp og bostøtteordningene er viktig. For å få et bedre grunnlag til utforming av lokal politikk og innretning av kommunale bostøtteordninger, er det viktig å foreta analyser som bygger på kobling av data om mottakere av både statlig bostøtte, kommunal bostøtte og sosialhjelp. Tekniske og juridiske barrierer mot å foreta slike datakoblinger bør kunne løses. Analyser bygd på et slikt datagrunnlag bør også kunne gi et verdifullt grunnlag for vurderinger av hvordan statlig bostøtte bedre kan avhjelpe bostøtteproblemer blant husholdninger i storbyene.

Anbefaling:

- Storbyene og Husbanken iverksetter et samarbeid for å utvikle metoder for å analysere offentlige overføringer og inntektsgrunnlag til mottakere av kommunal og statlig bostøtte.

Når bør bostøtte supplere eller overta for økonomisk sosialhjelp?

I henhold til forskrift for bostøtte §2 kan det gis bostøtte i tilfeller der et av medlemmene i husstander er ”person med rett til ytelse etter lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester når vedkommende må antas å ha behov for kontinuerlig sosialhjelp i minst ett år og ikke har annen inntekt,....”

I diskusjoner i arbeidsgruppen er det framkommet at det utøves en del skjønn i kommunene om tolking av dette kravet. I motsetning til ved vurdering av andre støtteberettigede, der det tas utgangspunkt i en foreliggende dokumenterbar situasjon, kreves det her at saksbehandlerne utøver skjønn om framtidig arbeidsmulighet eller mulighet for overgang til andre inntektskilder.

Arbeidsgruppens vurdering

I en rettighetsbasert støtteordning bør muligheten til skjønnsmessige vurderinger om hvem som faller innenfor ordningen minimaliseres. Foreliggende regelverk åpner for betydelig grad av skjønn. Etter arbeidsgruppens vurdering bør derfor kravet til kvalifisert skjønn om varigheten av behovet for sosialhjelp nedkortes til en periode som er overskubar. I tillegg bør det åpnes for muligheten til akseptere noe forventet arbeidsinntekt. Dette vil medføre at saksbehandlerne kan gjøre et mer realistisk bruk av skjønn, samtidig som bostøtten kunne bidra til å gi arbeidssøkende sosialstøttmottakere økt botrygghet i en kritisk arbeidssøkerfase.

Anbefaling:

- Forskrift om bostøtte § 2.8. foreslås endret til: "...person med rett til ytelser etter lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester når vedkommende må antas å ha behov for kontinuerlig sosialhjelp i *minst et halvt år, og har sosialhjelp som hovedinntektskilde*" (endringsforslag i kursiv).

3.5 Bostøtte og arbeidsdeltakelse

Forholdet mellom bostøtte og arbeidsdeltakelse

I St.meld. nr. 23 (2003-2004) Om boligpolitikken legges det stor vekt på å utforme de offentlige ytelsene, herunder bostøtten, slik at de bidrar til målet om økt arbeidsdeltakelse. Det er viktig at bostøtten utformes slik at den ikke fratår mottakerne motivasjonen til å arbeide. Hvis mottakerne ikke sitter igjen med høyere samlede inntekter etter skatt ved å ta seg arbeid, kan bostøtten fungere som en såkalt fattigdomsfelle.

Disponibel inntekt etter bostøtte reguleres indirekte gjennom satsen for rimelig bostøtte, som inngår i beregningene av bostøtte. Marginalsatsen ved økt arbeidsinntekt varierer fra 0 til 60 prosent. Sagt med andre ord vil en bostøttemottaker som tjener 1 000 kroner mer samtidig få redusert bostøtten med fra 0 til 600 kroner.

I tillegg kommer effekten av økt skatt, slik at den samlede marginalsatsen kan bli svært høy for mottakere av bostøtte. I nordisk perspektiv har Norge og Finland de høyeste marginaleffektene og Sverige og Danmark de laveste. I de to sistnevnte land avkortes bostøtten med 20 prosent ved inntektsøkninger.

De fleste som mottar bostøtte har en annen offentlig ytelse som hovedinntektskilde. Det er viktig å påse at de offentlige ytelsene og skattene samlet sett gir incentiver til økt arbeidsdeltakelse og til at individene kan forsørge seg selv. Det er først og fremst de unge og middelaldrende bostøttemottakerne som er potensielle arbeidstakere. Mange av disse har en medisinsk diagnose som gir dem rett til trygd.

Bevisstheten om marginaleffekter vil øke med nye rutiner for inntektsdata

Arbeidsdeltakelse forutsetter generelt et stabilt boforhold. Bostøtten er for mange husholdninger en viktig forutsetning for å skaffe seg en bolig og beholde den. Ved inntektsnedgang fungerer bostøtten som et "sikkerhetsnett", og jo høyere marginaleffekten er, desto bedre er sikkerhetsnettet.

Ved økninger i skattbar inntekt reduseres så vel bostøtten som andre inntektsavhengige overføringer og trygdeytelser. I følge Statistisk sentralbyrå mottok 36 prosent av de personer som bodde i husholdninger hvor hovedinntektstaker hadde mottatt sosialhjelp i løpet av 2002, også bostøtte. For disse husholdningene medførte en økning av inntekten en tilsvarende reduksjon av sosialhjelp, med andre ord en marginaleffekt på 100 prosent på kort sikt (inkludert marginalsatsen).

Av langtidsledige mottok 11 prosent bostøtte. En inntektsøkning for disse husholdningene hadde også en marginaleffekt på 100 prosent.

Bostøtten har også høye marginaeffekter. Gjennom omleggingen til nyere inntektsdata fra og med andre termin 2005 og krav om å melde større inntektsøkninger, kommer husholdningenes bevissthet om marginaeffektene av inntektsøkninger til å øke.

Har bostøtten konsekvenser for arbeidslinjen?

Arbeidsgruppen er imidlertid ikke kjent med analyser som antyder at dagens bostøtte skulle ha konsekvenser for arbeidslinjen. I en analyse av bostøttehusholdningers ”karrierer” ble det konkludert med at mange husholdninger har hatt store inntektsøkninger, noe som medførte at bostøtten opphørte (Nordvik & Åhrén 2004).

Boligens betydning for å komme i arbeid og opprettholde et arbeidsforhold bør analyseres nærmere for grupper av husholdninger som i dag ikke er berettiget til bostøtte. Slike analyser bør derfor prioritere gruppen enslige og par uten barn som ikke mottar trygde- eller pensjonsytelser.

Anbefalinger:

- Kommunal- og regionaldepartementet og Husbanken bør initiere ytterligere forskning som belyser sammenhengen mellom arbeidsdeltakelse og botrygghet.

Statlige ytelser som grunnlag for rett til å søke bostøtte

Som omtalt i rapportens del I, og vist i vedlegg 5, gir en rekke statlige ytelser rett til å søke bostøtte. Det er i hovedsak langtids trygdeytelser som gjør husstanden støtteberettiget, mens korttidstytelsene ikke utløser bostøtte. Korttidstytelser for potensielle arbeidssøkere omfatter dagpenger, kurspenger og sykepenger.

Arbeidsgruppen vil spesielt rette oppmerksomheten mot personer som deltar i attføringsbaserte arbeidsmarkedstiltak. Dette gjelder personer som faller inn under sysselsettingslovens forskrift til arbeidsmarkedstiltak, forskriftens kap. 10 – ”Stønad til livsopphold mv til tiltaksdeltakere”. Ordningen betinger en offentlig godkjent tiltaksarrangør og omfatter unge voksne fra 19 til 35 år. Detakerne er sosialt yrkeshemmede og rekrutteres vanligvis i samarbeid mellom Aetat og kommunenes sosialtjeneste. På grunn av omfattende problematikk kan deltakerne være relativt lenge under tiltak, ett til to år.

Arbeidsgruppens vurdering

Det bør reises spørsmål ved virkningene av forskjellsbehandling av hvilke statlige ytelser som gir rett til å søke bostøtte. Bostøttens innretning kan medføre inntektstap eller liten gevinst ved å gå fra en stønadsordning og over i arbeid på grunn av bortfall av bostøtte. I dette ligger incentiver for potensielle arbeidssøkere til å søke langtids trygdeytelser, eller la være å gå inn på kortsiktige tiltak/ytelser tiltak som kan føre personer over fra langtids trygdeytelser til arbeid.

For byene er situasjonen samtidig også at mange husstander på korttids ytelser må søke supplerende sosialhjelp for å dekke livsopphold og boutgifter. Erfaringer fra Trondheim kommune med personer på attføringsbaserte arbeidsmarkedstiltak, viser at det er særlig viktig å unngå at tiltaksdeltakerne får en langvarig økonomisk relasjon til

sosialtjenesten. Realiteten er også at mange korttidstiltak, enkeltvis eller i rekkefølge, kan strekke seg over en lengre periode.

Anbefalinger:

- Det bør foretas nærmere analyser av hvordan ulikebehandling av statlige kort- og langtidstiltak i bostøtteregulert påvirker arbeidssøkende.
- Personer som deltar i attføringsbaserte arbeidsmarkedstiltak og andre statlige korttidstiltak som omtalt over bør bli berettiget til å søke bostøtte.

3.6 Bostøttens rolle i velferdsordningene

Arbeidsgruppen mener betydningen av botrygghet bør vektlegges sterkere i framtidige vurderinger av innretninger av de samlede offentlige støtteordninger. En stabil og trygg bosituasjon utgjør en vesentlig forutsetning for aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnslivet. I dette ligger også både voksne og barns muligheter til å bygge trygge sosiale relasjoner i nærmiljøet.

Bostøttens behovsprøving knyttet til inntekt, boutgift og boligkvalitet gjør den til et målrettet virkemiddel for å sikre botrygghet og levekårsutjamning. Et kommende modernisert bostøttesystem som kan håndtere både kort- og langvarige behov for bostøtte, basert på oppdaterte inntektsdata, kan legge grunnlaget for å bruke bostøtten mer fleksibelt og aktivt innenfor en helhetlig velferdsforvaltning. Arbeidsgruppen mener dette tilsier at det bør settes i gang et arbeid for nærmere å vurdere om inntekt og boutgift bør legges til grunn for beregning av statlig bostøtte, med andre ord at kravene til type husstand, eller type offentlig ytelse, bortfaller. Storbyene representert i arbeidsgruppen ønsker å bidra til et slikt arbeid.

En slik utvidet innretning vil gjøre bostøtten til et virkemiddel innrettet mot lavinntektsusholdninger, der forholdet mellom inntekt og boutgifter avgjør støttenivået. En slik endring vil også bidra til vesentlig å redusere behovet for sosialhjelp til personer med lave arbeidsinntekter. Det vil samtidig redusere kommunale administrasjonskostnader knyttet til søknader om sosialstøtte og redusere behovet for kommunale bostøtteordninger. Mange særordninger i bostøtten vil samtidig bortfalle, slik at den kan framstå som et mer forutsigbart og bedre forståelig virkemiddel for søkerne.

Å utvide bostøtteordningen til å omfatte nye store lavinntektsgrupper vil bli kostnadskrevende og aktualiserer spørsmålet om bostøttens marginaeffekter og innvirkning på arbeidslinjen. Arbeidsgruppen anbefaler at fordeler og ulemper med å gi rett til bostøtte ensidig basert på forholdet mellom inntekt og boutgift bør analyseres nærmere. Spørsmålet om hvordan kravene om boligkvalitet skal innpasses, må vurderes i denne sammenheng.

Effekter av arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppens forslag er ikke kostnadsberegnet. En vurdering av effektene må derfor foretas på et mer generelt grunnlag.

En del av arbeidsgruppens forslag gjelder praktiske/tekniske endringer i den statlige bostøtten og i kommunikasjonen mellom stat og kommune. Effekten av disse forslagene vil først og fremst være økt brukervennlighet og lettere administrasjon for stat og kommune.

Andre deler av forslagene retter seg mot regelverk/praktisering av den statlige bostøtten. Disse endringene kan, dersom de blir iverksatt, bidra til bedre målretting av ordningen. Dette kan også bidra til at bostøtten fremstår som mer logisk og brukervennlig. En annen side av disse forslagene er at bostøtten vil bli enda mer sentral som offentlig støtteordning overfor husstander med svak økonomi i forhold til egne boutgifter. Samtidig kan omfanget av andre ordninger, i første rekke økonomisk sosialhjelp til boligformål, bli redusert. Arbeidsgruppen ser dette som en ønsket utvikling.

Arbeidsgruppen har i løpet av sitt arbeid identifisert en del prinsipielle problemstillinger, som den ikke har kunnet gå til bunns i innenfor sitt mandat og tidsramme. Dette er problemstillinger som krever grundig drøfting av en rekke forhold, og hvor det til dels vil være motstridende hensyn. Arbeidsgruppen har derfor anbefalt at en rekke forhold blir nærmere utredet. Arbeidsgruppen mener at det i dette arbeidet er viktig å legg økt vekt på botrygghet, og at en styrket statlig bostøtte kan gi et vesentlig bidrag til en slik utvikling. En vil her særlig peke på anbefalingen i avsnitt 3.6 om å vurdere å fjerne krav til husstandstype og type offentlig ytelse, slik at forholdet mellom inntekt og boutgifter er avgjørende for støttenivået. Dersom den statlige bostøtten skulle få en slik utforming i fremtiden, kan behovet for kommunal bostøtte på sikt bli redusert. Dette vil bli en konsekvens fordi de kommunale bostøtteordningene til dels er innrettet mot grupper som faller utenfor den statlige ordningen. Dette kan gjøre bostøttesystemet mer logisk for brukerne, og redusere forskjeller mellom kommunene. En slik utvikling av den statlige bostøtten kan også innebære ytterligere reduksjon av omfanget til økonomisk sosialhjelp til boligformål.

Vedlegg 1: NØKKELTALL FOR STATLIG BOSTØTTE

**Gjennomsnittlig statlig bostøtte, boutgift og inntekt per måned 2.termin 2004.
Storbyene og landet for øvrig.**

Oslo				
<i>Eieform</i>	<i>Antall</i>	<i>Bostøtte (kr)</i>	<i>Boutgift (kr)</i>	<i>Inntekt (kr)</i>
Eid bolig	325	1433	4573	8898
Borettslag	2739	1244	4129	9011
Leid bolig	8518	2342	6257	7804
Alle	11582	2057	5706	8120
Bergen				
<i>Eieform</i>	<i>Antall</i>	<i>Bostøtte</i>	<i>Boutgift</i>	<i>Inntekt</i>
Eid bolig	265	1423	4716	9105
Borettslag	1731	1295	4250	9088
Leid bolig	4207	1853	4755	7706
Alle	6203	1679	4612	8151
Trondheim				
<i>Eieform</i>	<i>Antall</i>	<i>Bostøtte</i>	<i>Boutgift</i>	<i>Inntekt</i>
Eid bolig	152	1430	4966	9217
Borettslag	1195	1330	4321	9380
Leid bolig	2957	1778	4727	7817
Alle	4304	1641	4623	8300
Stavanger				
<i>Eieform</i>	<i>Antall</i>	<i>Bostøtte</i>	<i>Boutgift</i>	<i>Inntekt</i>
Eid bolig	117	1587	5207	9031
Borettslag	439	1225	4227	9275
Leid bolig	1485	1841	4760	7639
Alle	2041	1694	4671	8071
Storbyene samlet				
<i>Eieform</i>	<i>Antall</i>	<i>Bostøtte</i>	<i>Boutgift</i>	<i>Inntekt</i>
Eid bolig	859	1450	4773	9036
Borettslag	6104	1274	4208	9124
Leid bolig	17167	2082	5496	7768
Alle	24130	1855	5144	8156
Landet forøvrig				
<i>Eieform</i>	<i>Antall</i>	<i>Bostøtte</i>	<i>Boutgift</i>	<i>Inntekt</i>
Eid bolig	17755	1148	4081	8996
Borettslag	13483	1309	4310	9193
Leid bolig	53167	1604	4466	8050
Alle	84405	1461	4360	8431

Kilde: Husbanken

Vedlegg 2: BOLIGKRAV I STATLIG BOSTØTTE

Type husstand	Funksjonskrav	Arealkrav	Krav til finansiering*
Alders-, uføre- og etterlattepensjonister med inntekt under minstepensjon + 30 %	Nei	Nei	Nei
Alders-, uføre- og etterlattepensjonister med inntekt over minstepensjon + 30 %	Ja	Ja	Ja
Husstander med barn under 18 år (barnefamilier)	Ja	Nei	Nei
Husstander med mottaker av attførings- eller rehab.penger, yrkesskadeerstatning, grunn- eller hjelpestønad, tidsbegrenset uførestønad eller person som har sosial stønad som eneste inntekt	Ja	Ja, men <i>ikke</i> for kommunal leiebolig eller kommunalt formidlet bolig	<i>Bare</i> for privat leid bolig
Husstand med mottaker av introduksjonsstønad	Nei	Nei	Nei

**Finansieringskravet* anses oppfylt for boliger i borettslag og kommunale leieboliger/kommunalt formidlete boliger.

Det stilles *ingen boligkrav* til:

- boliger underlagt husleieregulering der husstanden var bosatt pr. 31.12.1999 (gjelder kun Oslo og Trondheim)
- omsorgsboliger med oppstartingsstilskudd fra Husbanken.

Forklaring av boligkravene

Funksjonskrav

Kravet om at boligen skal ha kjøkken, bad, oppholdsrom, soverom og egen inngang.

Arealkrav

Kravet om at boligen må være minimum 40 kvm. utenom fellesareal.

Finansieringskrav

Kravet om at boligen må være finansiert med lån fra Husbanken eller Innovasjon Norge (tidl. SND/Landbruksbanken). Det kan også være lån gitt av kommunen med midler lånt i Husbanken. Lånet må være løpende, d.v.s. at det ikke må være nedbetalt eller innfridd. Omsorgsboliger med oppstartingsstilskudd fra Husbanken oppfyller også finansieringskravet.

Vedlegg 3: BOSTØTTE – HOVEDTREKK VED SAKSGANGEN

A Utsendelser ved terminstart

1. Husbanken ved IBM sender preutfylte søknader eller endringsmeldinger eller søknadsmeldinger til kommunene ("søknadsmateriell").
2. Kommunene sender mottatt materiale til aktuelle personer i egen kommune.

B Registrering av søknadene (nye søknader)

3. Søkerne sender søknadene til kommunen.
4. Kommunen registrerer søknadene i bostøttesystemet.
5. Husbanken foretar kontrollkjøring av alle søknadene og sender forhåndsmeldinger direkte til søkerne. Kommunene får oversikt over meldingene on-line.

C Korrigering og videre behandling av søknadene

6. Manuelle saker korrigeres og sendes til Husbanken for videre behandling.
7. Kommunene registrerer korrigeringene til søknadene i bostøttesystemet. Søknader som ikke var registrert innen kontrollkjøring sendes til etterbehandling i Husbanken.

D Vedtaksbehandling

8. Husbanken foretar endelig beregning og vedtak. Kommunene får tilgang til resultatet on-line og får tilsendt transportregister og vedtaksliste fra Husbanken.
9. DnB NOR sender vedtaksmeldinger og utbetaler bostøtte til søkerne.

Vedlegg 4: FASER I MODERNISERINGEN AV BOSTØTTESYSTEMET

Husbanken har igangsatt en modernisering av bostøttesystemet. Moderniseringen er planlagt i fire faser. Igangsetting av den enkelte fase skjer etter vedtak i Husbankens ledelse.

Overordnede planer	2004		2005				2006				2007			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Saksbehandlingssystem for kommunene		■	■	■	■	■								
Saksbehandlingssystem for Husbanken						■	■	■						
Skrive om kjernefunksjonalitet								■	■	■	■			
Fulllektronisk kundediialog											■	■		

FASE 1: KOMMUNENES SAKSBEHANDLING I ET WEB-GRENSESNIFF OG INNFØRING AV ELEKTRONISK SØKNAD

Modernisering av kommunenes grensesnitt fra en stormaskinløsning til en internettbasert løsning er igangsatt, og planlegges ferdig til bruk i kommunene ved behandling av første termin 2006. Saksbehandlingen i den moderniserte løsningen vil gi økt effektivitet for kommunene. Kommunene vil få tilgang til selv å ta ut brev og rapporter. Det vil bli god tilgang til bostøtterelatert informasjon som regelverk, veiledere og nyheter.

Husbankens saksbehandlere vil behandle saker med søknad om å få lagt periodens inntekt til grunn og saker hvor folkeregisteret må overstyres i det nye grensesnittet.

Det skal utvikles et elektronisk søknadsskjema som blir tilgjengelig via Altinn (MinSide). Flyttet fra fase 4.

Elektroniske søknader vil på sikt kunne gi ressursmessige besparelser for kommunene ved at registreringen gjøres av søkerne selv. Det vil fortsatt være mulig å sende inn papirbasert søknadsskjema. Det er ikke besluttet i hvilket omfang videre kommunikasjon med søkerne skal skje via Altinn eller etter dagens rutiner, se fase 4.

FASE 2: HUSBANKENS SAKSBEHANDLING I ET WEB-GRENSESNIFF

Kommunene registrerer mottatte klager på bostøttevedtak. Husbanken behandler og avgjør klagesakene. Etter gjennomføring av fase 1 vil kommunene registrere sakene i det nye grensesnittet, mens Husbanken må behandle klagen i gammelt grensesnitt. Det samme gjelder ved etterbehandling av saker. Intern saksbehandling overføres til den internettbaserte løsningen. Kommunene berøres ikke i denne fasen.

FASE 3: MODERNISERE KJERNEFUNKSJONALITETEN

For forbedring av kjøretider og lignende moderniseres kjernefunksjonaliteten for beregning, vedtak og utbetaling (ny plattform). I denne fasen tilrettelegges det blant annet for kontinuerlig tilgang av saker/månedlige vedtak og utbetaling av bostøtte til andre enn personer. Kommunene berøres ikke i denne fasen.

FASE 4: FULLELEKTRONISK KUNDEDIALOG

Elektronisk søknadsskjema etableres i fase 1. Det åpner for større elektronisk samhandling mellom søkerne, kommunene og Husbanken. Alle masseutsendinger, som for eksempel forhåndsmeldinger og vedtak, vil kunne sendes elektronisk og tilgjengeliggjøres via Altinn (MinSide). Kommunene kan på samme måte sende sine brev, med blant annet etterlysning av manglende opplysninger, elektronisk til søker. Søkerne vil kunne følge søknaden og ha alle avgjørelser med mer lett tilgjengelig på ett sted.

Vedlegg 5: HVEM SOM KAN FÅ STATLIG BOSTØTTE

Med hjemmel i § 1 i stortingsvedtak av 12. juni 1972 stilles det krav om at et av medlemmene i husstanden må enten:

1. være under 18 år
2. være over 65 år
3. motta en av følgende ytelser fra lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd:
  - a. uførepensjon
  - b. grunnstønad
  - c. hjelpestønad
  - d. yrkesskadeserstatning
  - e. attføringspenger
  - f. tidsbegrenset uførestønad
  - g. rehabiliteringspenger
  - h. ytelser til etterlatte (gjenlevende ektefelle, fraskilt ektefelle, ugift med pensjon eller overgangsstønad)
4. motta støtte fra et annet EØS-land tilsvarende det som er nevnt ovenfor i denne paragraf nr. 3 bokstavene a til h
5. motta annen offentlig alders-, uføre- eller etterlattepensjon
6. motta ytelser etter lov 13. desember 1946 nr. 21 og 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell m.v. med tilleggslover
7. motta uførepensjon etter lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd
8. være person med rett til ytelser etter lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester når vedkommende må antas å ha behov for kontinuerlig sosialhjelp i minst ett år og ikke har annen inntekt, eller
9. være deltaker i introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere.

Oversikt over ytelser som ikke utløser rett til bostøtte

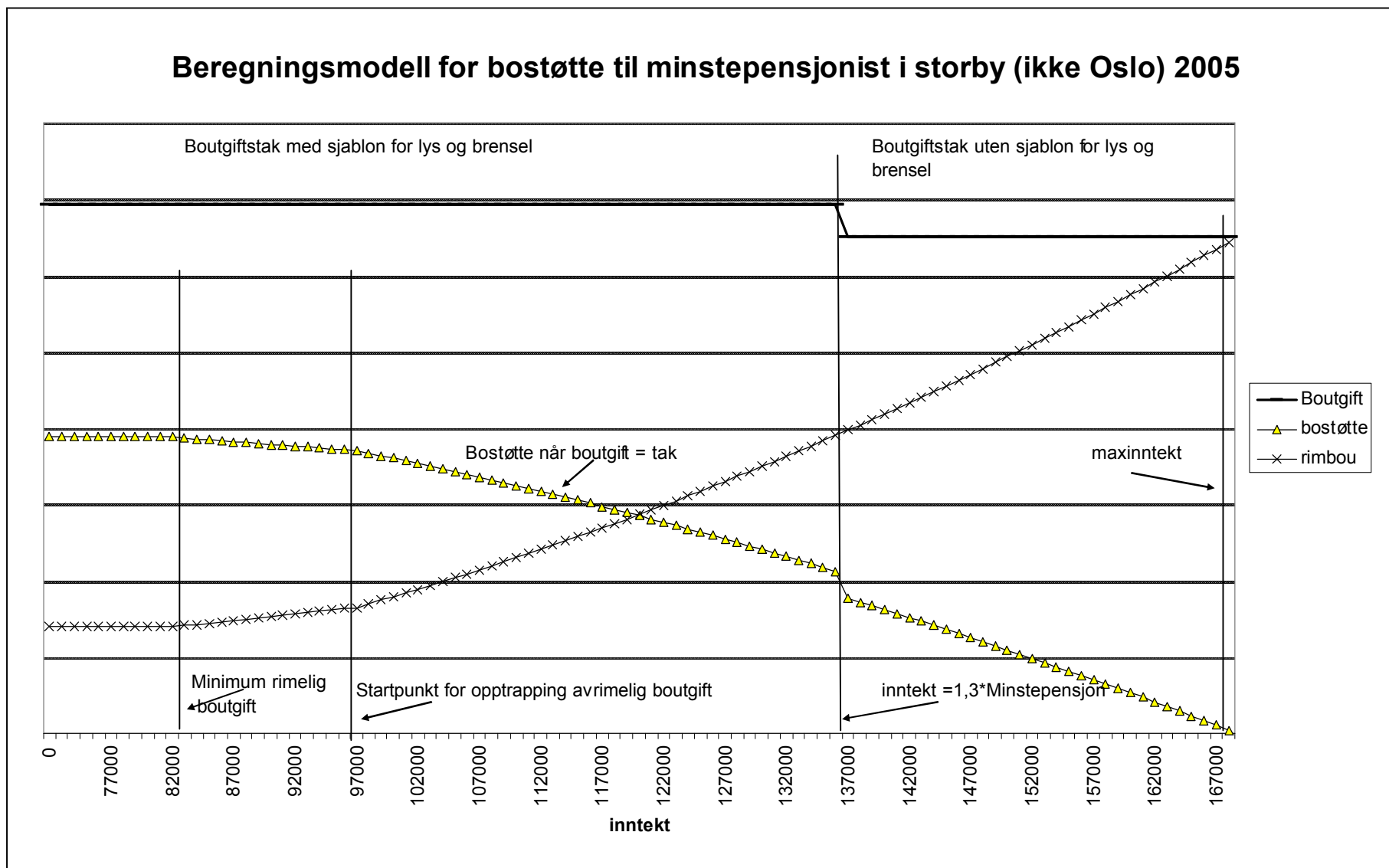
De fleste trygdeytelser som er ment å dekke utgifter til vanlig livsopphold utløser rett til bostøtte. Noen gjør det imidlertid ikke:

1. Sykepenger utløser ingen rett til bostøtte. Man kan ha rett til sykepenger sammenhengende i inntil 1 år.
2. Arbeidsledighetstrygd utløser ingen rett til bostøtte.
3. Kursstønader for personer som deltar på arbeidsmarkedstiltak, herunder flyktninger som mottar slike ytelser osv utløser heller ingen rett til bostøtte. Enkelte kan falle mellom to stoler og verken ha rett til arbeidsledighetstrygd eller attføringspenger, for disse kan det finnes enkelte kursstønadsordninger når de går på tiltak som skal kvalifisere for arbeidslivet.
4. Fødselspenger og omsorgspenger ved adopsjon gir ingen rett til bostøtte

5. Personer som mottar supplerende sosialhjelp (ikke sosialhjelp som eneste inntektskilde) faller utenom
6. Kommunal bostøtte gir ingen rett til statlig bostøtte
7. ”Barnefamilier” som bare består av barn har ikke rett til bostøtte. For å motta bostøtte må en som hovedregel være over 18 år. Imidlertid gjøres det unntak for husstander der det er barn under 18 år som har egne barn. (Det som i bostøtte kalles barn med barn). Vi har opplevd forespørsler om bostøtte f. eks til enslige flyktningebarn som bor alene, eller personer under 18 år som er underlagt barnevernet og som bor alene.

Vedlegg 6: BEREGNINGSMODELL FOR BOSTØTTE

Beregningsmodell for bostøtte til minstepensjonist i storby (ikke Oslo) 2005

Vedlegg 7: GRUNNLAG FOR SAMKJØRING AV DATA VEDRØRENDE STATLIG BOSTØTTE, KOMMUNAL BOSTØTTE OG SOSIALHJELP.

For å kartlegge hvor mange personer i Bergen kommune som på samme tid hadde ytelser som statlig bostøtte, kommunal bostøtte og sosialhjelp hentet vi ut data fra Boligetats BolInfo system som inneholder statlig- og kommunal bostøtte samt sosialdatasystemet til Bergen kommune.

Kriteriene for utvelgelsen var :

- Sosialhjelp: Hatt en ytelse fra sosialetaten i 2004 (livsopphold, depositum, lån, strøm osv)
- Statlig bostøtte: Fått et vedtak fra Husbanken for 3.termin 2004 (innvilget/avslag)
- Kommunal bostøtte: Fått innvilget kommunal bostøtte i 2004
- Startlån: Det ble også hentet ut personer som var innvilget startlån i 2004. På grunn av et lite omfang er ikke disse dataene bearbeidet videre.

Datagrunnlaget fra Boligetaten ble bearbeidet og samkjørt med sosialdata på sikker sone i Bergen kommune sitt datasystem og resultatet legger ut i anonymisert excel-fil for videre bearbeiding.

Fra sosialdata fikk vi ut 8.631 personer som har hatt en ytelse i 2004 med følgende informasjon:

- Kjønn
- Sivil status
- Om mottaker har barn under 18 år
- Hvor mange barn som er under 18 år
- Hva som er hovedinntektskilde for mottaker (arbeid, trygd, sosialhjelp, introduksjonsstøtte osv)
- Hvilken type trygd en mottaker har hatt
- Hvilken arbeidssituasjon mottaker har hatt
- Når mottaker har mottatt hjelp fra sosialetaten og om dette er tilskudd eller lån

Koblet mot at vedkommende hadde en ytelse fra sosialetaten ble det plukket ut 2.097 fra Boligetaten sitt system hvor vedkommende hadde innvilget statlig bostøtte, følgende informasjon ble lagt ut:

- Innvilget søknad om statlig bostøtte
- Avslag på søknad om bostøtte

Koblet mot ytelse fra sosialetaten og fikk vi også ut 1.207 personer som også hadde vedtak om kommunal bostøtte, dvs vedtak fra alle tre ordningene. Her plukket vi ut:

- Innvilget kommunal bostøtte
- Markedsleie

Resultater etter en grov bearbeiding.

Av 2.097 som både hadde hatt en ytelse fra sosialetaten og var innvilget statlig bostøtte kunne vi konstatere følgende:

Kjønnsfordelingen på hovedmottaker:

Antall kvinner: 1.309

Antall menn: 788

Sivil status på hovedmottaker:

Ugift: 911

Gift: 325

Samboer: 37

Separert/skilt: 697

Enke: 127

Barn under 18 år i husstanden:

Ja: 654

Nei: 1443

For familier med barn under 18 år var aldersfordelingen på barna følgende:

Et barn : 325

To barn: 193

Tre barn: 83

Fire barn: 32

Fem Barn: 9

Seks barn: 5

Syv barn : 7

Hva er hovedinntekt for husstanden:

Arbeidsinntekt: 98

Kurs: 67

Trygd: 1240

Stipend/lån: 19

Sosialhjelp: 613

Introduksjonsstøtte: 44

Annet: 16

Av de trygdede, hvilken trygd hadde de:

Sykepenger: 10
Dagpenger: 31
Yrkesrettet attføring: 137
Uførepensjon: 686
Overgangsstønad: 133
Etterlattepensjon: 14
Alderspensjon: 135
Yrkesmessig attføring: 56
Annen trygd: 38

Hva var mottakers viktigste arbeidssituasjon ved siste kontakt med sosialetaten:

Arbeid, heltid: 64
Arbeid, deltid: 74
Under utdanning: 56
Ikke arbeidssøker: 1413
Arbeidsmarkedstiltak: 98
Kommunal tiltaksplass: 3
Registrert arbeidsløs: 337
Arbeidsløs, ikke registrert: 52

Kommentar/oppsummering:

Ved gjennomgang av disse dataene har det pga anonymiteten vært umulig å kvalitetssikre eksakt utvalgene som er gjort. Det kan synes overraskende at så mange har en kombinasjon av ytelse fra to eller tre av ordningene. Dette tyder på at det er de samme gruppene vi retter våre tiltak mot.

Tiden har ført til at ytterligere analyse av materiale ikke er presentert.

Forarbeidet før utvelging og kobling er beskrevet i et eget notat, og jeg ser for meg slike koblinger av data på et høyere nivå hvor grunnlaget for sammenligning av kommunene kan presentere. Her vil vi måtte hente data fra SSB.

Mvh
Geir Langeland
Bergen kommune

Vedlegg 8: OPPSUMMERING AV ANBEFALINGER I RAPPORTEN

Administrasjon av bostøtte	
<i>Rutiner for samhandling og kompetansebygging</i>	
1	Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken systematiserer kontakten med kommunene om administrative bostøttespørsmål. Det foreslås opprettet en faggruppe for hver region med representanter fra regionkontorene og tilhørende kommuner. Basert på jevnlig møter med utveksling av erfaringer og kompetanse, vil en slik gruppe også kunne nyttes både til å følge opp mindre kommuner og gi tilbakemeldinger til Husbanken sentralt.
2	Arbeidsgruppen anbefaler at storbyene opprette et administrativt samarbeidsforum for diskusjon av felles problemstillinger knyttet til statlig og kommunal bostøtte. Husbanken bør være representert på slike møter. Forumet kan også benyttes for den videre oppfølging av tiltak som foreslås i denne rapporten.
3	Arbeidsgruppen ønsker at Husbanken tilrettelegger for systematisert tilbakemelding fra kommunene om virkninger av regelverksendringer, budsjettinnspill med mer.
4	Arbeidsgruppen anbefaler Husbanken å iverksette ”videregående kurs” for erfarne saksbehandlere. Herunder inngår innføring i regelverk for andre, beslektede offentlige ytelser og problemstillinger om skjæringspunkter mellom ordningene.
5	Arbeidsgruppen anbefaler at det bør stilles økonomiske midler fra staten til disposisjon for kommuner som ønsker å utprøve modeller for formalisert samarbeid om administrasjon av bostøtte, ev utvidet til et samarbeid om saksbehandling av flere boligvirkemidler. Husbanken bør delta i et slikt samarbeid.
<i>Informasjon</i>	
6	Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken i samarbeid med kommunene utarbeider en metodisk mal for gjennomføring av brukerundersøkelser blant mottakere av bostøtte. Et samarbeid mellom Bergen kommune og Husbanken om brukerundersøkelser blant mottakere av statlig og kommunal bostøtte foreslås etablert i 2005.
7	Husbanken bør tilby maler til kommunene for annonsering av informasjon, der informasjon om statlig og kommunal bostøtte kan framgå i som en samlet ”pakke”.
8	Husbanken bør samarbeide med kommunene og brukerorganisasjoner om å utvikle informasjonsstrategier om bostøtte beregnet på utvalgte målgrupper.
9	Arbeidsgruppen anbefaler Husbanken å trekke representanter for de største kommunene med i en gjennomgang av språk i vedtaksbrev, infoskriv og lignende, med sikte på å forenkle språket og gi enhetlig informasjon til publikum om statlige og kommunale bostøtteordninger.
10	Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken tar ansvar for å igangsette et arbeid eller prosjekt med sikte på å utforme felles søknadsgrunnlag og søknadsskjema for statlig og kommunal bostøtte.
11	Husbanken bør gi muligheter for kommunene til å skrive standardiserte/egendefinerte brev som sendes til søker.
12	Husbanken bør kvalitetssikre interne rutiner for å sikre at kommunene informeres om endringer i regelverk og rutiner før publikum blir orientert om disse.
<i>Tilgang til data i den kommunale saksbehandlingen</i>	
13	Det bør juridisk og praktisk legges til rette for at kommunale brukere som saksbehandler søknader om sosialstøtte får tilgang til å undersøke om en person eller husstand mottar bostøtte og beløpets størrelse. Det anbefales at Husbanken avklarer nødvendige konsesjoner med Datatilsynet.
14	Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken fyller en rollen som ”døråpner” for kommunene, at de orienterer kommunene om muligheter og framgangsmåter for bruk av relevante statlige dataregistre.
15	Kommunal- og regionaldepartementet bør ta initiativ til at problemstillinger om bostøtte og andre relevante personrettede boligvirkemidler blir vurdert i det lov- og avtaleverk som nå utformes. Departementet bør ta et særlig ansvar for å sikre at det ikke reises nye barrierer for systemtilgang etc. som vanskeliggjør saksbehandlingen av bostøtte.

<i>IKT-utvikling</i>	
16	Det bør gjennomføres en kartlegging av interessen i kommuner med egne kommunale bostøtteordninger for å saksbehandle lokale bostøttesaker i et saksbehandlings- og rapporteringsverktøy stilt til disposisjon av Husbanken.
17	Det bør legges stor vekt på å utvikle systemet slik at kommunene selv kan ta ut gode rapporter med bostøttestatistikk til bruk for kommunenes egen planlegging og rapportering.
18	Interessen i kommunene for å få tilbud om saksbehandlingsverktøy også for andre personrettede boligvirkemidler bør kartlegges, og det bør foretas en vurdering av om et slikt tilbud kan bidra til bedre vedtaks kvalitet, forenklet rapportering etc.
19	Husbanken bør i den videre utviklingen av de IKT-løsninger som tilbys kommunene planlegge i retning av en felles "inngangsport" som letter de kommunale saksbehandlernes adgang til og oversikt over søkerens bruk av Husbankens virkemidler.
<i>Bostøttens regelverk og innretning</i>	
20	Arbeidsgruppen anbefaler at arbeidet med å innføre løpende saksbehandling og rask utbetaling av bostøtte til nye husstander som søker seg inn i ordningen, gis høy prioritet i arbeidet med å modernisere bostøtten. (anbefalingen gjentas under behandlingen av ulike temaer i denne del av rapporten).
21	Arbeidsgruppen anbefaler at finansieringskrav for boliger tas ut av den statlige bostøtten.
22	Arbeidsgruppen anbefaler at det foretas en evaluering av virkninger som følge av omleggingen av bostøtten, i sammenheng med en mer helhetlig evaluering av subsidiemodellen. Evalueringen bør også belyse hvordan den statlige bostøtten er innrettet i forhold til de grupper husstander som bor i boliger disponert og formidlet av kommunene.
23	Arbeidsgruppen støtter Husbankens forslag om å finne en kortsiktig systemteknisk løsning for rask beregning av bostøtte for alle flyktninger på introduksjonsprogram innenfor de muligheter som ligger i dagens systemer.
24	Tilbudet om å kunne søke bostøtte ved kortvarige leieforhold, gitt i henhold til husleielovens § 11, bør prinsipielt omfatte alle leiere.
25	Arbeidsgruppen anbefaler at Husbanken undersøker om håndteringen av svært korte leieforhold ved bosentre i Oslo, også kan overføres til bruk i andre kommuner.
24	Det anbefales iverksatt et prøveprosjekt for å høste erfaringer om effekter av ulike tiltak for å tilrettelegge for bedre økonomistyring blant vanskeligstilte med betalingsproblemer.
25	Husbanklovens § 17 om transport av bostøtte bør endres for å gi kommunene utvidet adgang til å ta transport i bostøtte.
26	Kommunal- og regionaldepartementet bør ta initiativ til et flerdepartementalt samarbeid for å vurdere ulike sider av lovgrunnlaget og bostøtteregelverket for botilbud som oppfattes å ligge i gråsonen mellom bolig og institusjon.
27	Storbyene og Husbanken iverksetter et samarbeid for å utvikle metoder for å analysere offentlige overføringer og inntektsgrunnlag til mottakere av kommunal og statlig bostøtte.
28	Forskrift om bostøtte § 2.8. foreslås endret til: "...person med rett til ytelser etter lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester når vedkommende må antas å ha behov for kontinuerlig sosialhjelp i <i>minst et halvt år, og har sosialhjelp som hovedinntektskilde</i> " (endringsforslag i kursiv).
29	Kommunal- og regionaldepartementet og Husbanken bør initiere ytterligere forskning som belyser sammenhengen mellom arbeidsdeltakelse og botrygghet.
30	Det bør foretas nærmere analyser av hvordan ulikebehandling av statlige kort- og langtidsytelser i bostøtteregelverket påvirker arbeidssøkende.
31	Personer som deltar i atferdsbaserte arbeidsmarkedstiltak og andre statlige korttidsytelser omtalt i rapporten bør bli berettiget til å søke bostøtte.
32	Arbeidsgruppen anbefaler at fordelene og ulemper med å gi rett til bostøtte ensidig basert på forholdet mellom inntekt og bostøtte bør analyseres nærmere.